

VEAIC NOU

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

12 pagini - 1 leu



Edita Pieha sau pasiunea muzicii

Foto: A.P.N.

DIN SUMAR:

- O maladie a secolului: stressul
- Temerari la peste 8 000 m
- Suiș în noaptea timpului
- Când viața se „ascunde”
- Sesame, închi-de-te!
- Ultima fărîmă din Atlantida



MERS FERM, ÎNAINTE!

După cum se știe, sarcinile de plan pe primele nouă luni ale anului în curs au fost îndeplinite cu succes — realizându-se și o depășire a prevederilor —, industria noastră dezvoltându-se în acest răstimp într-un ritm de 14,7 la sută. De asemenea au fost obținute rezultate bune în dezvoltarea producției agricole. Aceste succese sînt, evident, un motiv de justificată bucurie și mîndrie pentru toți cei care muncesc, pentru întregul nostru popor. Ele dovedesc din plin că oamenii muncii din România socialistă pot și știu să asigure mersul mereu ascendent al patriei noastre pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, pe drumul trecerii spre comunism, al făuririi unei vieți fericite, îmbelșugate.

Aceste realități incontestabile nu trebuie să ne facă însă nici o clipă să uităm că mai avem multe de făcut pentru a ajunge la nivelul țărilor dezvoltate, pentru a asigura un grad înalt de dezvoltare a industriei și agriculturii — condiție primordială a edificării societății către care năzuim cu toții.

Cuvîntarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu la adunarea populară de la Tirgu-Mureș a adus o sumă de prețioase precizări asupra direcțiilor către care trebuie să se îndrepte în momentul de față eforturile creatoare ale oamenilor muncii din țara noastră.

Punînd în lumină necesitatea de a se lua măsuri pentru o cît mai bună utilizare a capacităților de producție, a mașinilor și utilajelor, pentru ridicarea calității producției, reducerea pretului de cost și creșterea eficienței întregii noastre activități, tovarășul Nicolae Ceaușescu a atras de asemenea atenția asupra realizării la timp a investițiilor, a intrării în producție a capacităților la parametrii proiectați, spre a se obține maximum de foloase din cheltuielile materiale și de muncă făcute pentru aceste investiții. În același

timp, secretarul general al partidului a chemat la eforturi mai susținute pentru a se obține și o îmbunătățire a activității în agricultură, sporirea producției agricole, în vederea măririi contribuției aduse de agricultura noastră socialistă la creșterea avuției generale a poporului.

Ritmul înalt în care se dezvoltă economia noastră, construirea în fiecare an a noi obiective industriale reclamă apoi o preocupare constantă pentru pregătirea cadrelor. Abordînd acest aspect al construcției socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu a declarat: „Trebuie să înțelegem că îndeplinirea tuturor sarcinilor ce ne stau în față depinde de nivelul de pregătire a oamenilor, a cadrelor. Pînă la urmă, forța principală care garantează mersul nostru înainte este omul. De oameni trebuie să ne ocupăm, de pregătirea lor pentru a asigura îndeplinirea cu succes a programului nostru de dezvoltare a României socialiste”.

Îndeplinirea programului de dezvoltare a economiei, a creșterii bogăției naționale se va reflecta desigur nemijlocit asupra creșterii bunăstării materiale și spirituale a poporului. Dealtfel tot ceea ce facem este numai și exclusiv pentru binele omului. „Aceasta este însăși esența socialismului care pune în centru omul cu preocupările sale, crearea celor mai bune condiții, atât de bunăstare materială și spirituală, cît și de manifestare deplină a personalității umane — a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu. Omul este factorul hotărîtor al construcției socialiste, el fiind acela care trebuie să se bucure din plin de această măreață realizare, de socialism și comunism”.

Sînt cuvinte care merg la inimă, cuvinte care inaripează, care înzecesc energiile și fac să se stringă și mai puternic rîndurile în jurul partidului nostru, a conducătorului său iubit, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

19 000 m.p., cele mai noi produse din ramurile respective.

Participarea țării noastre exprimă în mod convingător dinamismul economiei românești, succesele realizate în dome-



„Iunost-603” poate fi adaptat și la mașini

PROBLEME ȘI SOLUȚII

Cu 80 km/h prin mlaștini

O dată cu primul duduț al motorului, gigantul de șase tone pe pernă de aer s-a avîntat spre mlaștina din apropiere. A intrat în ea cu 50 de kilometri pe oră și, legănîndu-se ușor, a înaintat tot mai rapid, ajungînd la un moment dat la 80 km/h. La a doua încercare, de vehicul a fost atașată o platformă, tot pe pernă de aer, utilată și cu motor autonom. Pe platformă se aflau mai multe blocuri de beton, de peste șase tone.

În ciuda greutateii sale, cînd un jet puternic de aer îl înalță deasupra pămîntului, originalul tren poate fi cu ușurință împins de un singur om. Comanda este cît se poate de simplă: un buton de contact pentru cutia de viteze automată, o pedală de accelerare și două leviere.

Așadar, zece tone planînd deasupra unei mlaștini care nu ține la suprafață nici măcar un om! Ce și-ar putea dori mai mult cei ce lucrează în regiuni unde de fiecare kilometru pătrat de sol sînt mai puțin de 0,014 kilometri de drum și unde valorificarea unor vaste bogății subpămîntene, e vorba în speță de Siberia apuseană și nordul Tiumenului, reclamă utilaje foarte grele.

Avînd la dispoziție mijloace de transport pe pernă de aer, constructorii de conducte de petrol și gaze ar putea lucra în toate anotimpurile, nu numai iarna cînd gerurile fac posibilă circulația prin regiunile mlăștinoase.

Dar acest tip de vehicule ar fi utile nu numai în Siberia apuseană și în nordul regiunii Tiumen. S-a calculat că includerea noului model de vehicul pe pernă de aer în rețeaua de transport a U.R.S.S. ar putea asigura anual economii de 250—300 milioane de ruble.



Prototipul autobasculantei „KamAZ-55102”, cu tracțiune dublă, care va fi fabricată în serie la Naberejniia Ciolni (R.S.S.A. Tătără)

Foto: V. Mejevici

„BANCA” DE PLANTE

Tropicele la paralela 56

Pe linia care duce spre Expoziția realizărilor economiei naționale metrourile moscovite va căpăta o nouă stație. Numele ei n-a fost încă stabilit, dar i s-ar potrivi, de pildă, „Golful mangrovelor” sau ceva cu rezonanță la fel de exotică. Căci acolo vor descinde moscoviții pentru a vizita climatronul de la Ostankino, ce urmează a fi instalat în minunata Grădină botanică a Academiei de Științe.

Este vorba de un complex compus din trei sere uriașe cu o suprafață totală de 10 000 de metri pătrați. Ele vor adăposti plante din zone climatice cu cea mai variată vegetație: ecuatorială și tropicală, subtropicală uscată și subtropicală umedă. În total 2 000 de specii de arbori și arbuști, apoi ierburii, liane, flori etc. Construcția rezervată zonei subtropicale umede, de pildă, va avea o înălțime de 30 m, pentru ca eucaliptii și araucaria, care în natură ajung la 80-100 m, să crească nestînjeniți. Într-un bazin cu apă de mare își vor putea țese păienjeniișul de rădăcini subacvatice și aeriene celebrele mangrove. Contrar serelor, în care sînt cultivate specii înrudite, climatronul a adoptat principiul geografic: el cumulează toate plantele care cresc într-o anumită zonă geografică.

Dar climatronul de la Ostankino, va fi mai mult decît o nouă atracție a capitalei sovietice. După cum a declarat acad. N. V. Tișin, directorul Grădinii

botanice: „În acest lăcaș al științelor naturale vor fi studiate experimental probleme ale evoluției, morfologiei și aclimatizării. Lucrările efectuate aici vor cuprinde biologia plantelor exotice, crearea de varietăți noi pentru ornamentarea întreprinderilor, elaborarea de noi metode agrotehnice”. În plus, climatronul va fi și un fel de „bancă de plante”, pentru specialiști, în care vor fi cultivate speciile sălbatice amenințate cu dispariția, îndeosebi pentru a transmite plantelor cultivate calitățile care conferă rezistență celor dintîi.

O treime din cheltuielile de construcție vor fi reclamate de pereții exteriori ai clădirilor, confecționați dintr-un material transparent care va lăsa să treacă numai raze solare cu anumite lungimi de undă. Ventilatoarele uriașe vor asigura circulația aerului, pulverizatoarele de apă vor crea umiditatea necesară, iar surse de iluminat vor lungi zilele de iarnă.

EXPOZIȚII

Participări la ETAVA '73

Bucureștiul este gazda unei noi manifestări economice de prestigiu — Expoziția internațională de echipament, utilaje și materiale pentru agricultură, industria alimentară și industria de ambalaje, accesorii pentru turism, vîntătoare și pescuit. În pavilioanele naționale sau ale unor cunoscute firme sînt expuse, pe o suprafață de circa

niile care fac obiectul acestei manifestări, în pas cu înfăptuirile pe plan mondial. E deajuns să amintim că numai în ultimii ani au fost asimilate, pe baza unei tehnologii avansate, circa 350 de instalații, echipamente, mașini și utilaje destinate agrozootehniei, iar în următorii doi ani vor intra în producția de serie 80 de noi tipuri de mașini cu utilizări în toate compartimentele agriculturii.

Unul din cele mai importante pavilioane străine este, fără îndoială, pavilionul U.R.S.S. — în care locul principal îl ocupă mașinile agricole: semănători, autogredere și screpere, tractoare pe roți și pe șenile, combine etc.

Standul de echipament comercial și alimentar prezintă instalații pentru întreprinderile de alimentație publică. Amatorii de turism cercetează cu interes modelele de bărci cu motor din material plastic și alte echipamente, pentru schiori, patinatori, tenismeni, hocheiști, precum și arme de vîntătoare și de sport.

Producția de autovehicule sovietice este reprezentată de autoturismul „Jiguli” și de o gamă variată de motocicletă, cu ataș sau fără.

În sfîrșit, atît atenția specialiștilor cît și aceea a marelui public este reținută de standul de aparate de televiziune tranzistorizate, printre care televizoarele portabile „Iunost-603” și „Siliaris”.

INDUSTRIE EXTRACTIVĂ

Puțuri în spirală

În peninsula Kola, lincolu de Cerul polar, — informează o publicație sovietică — a început nu de mult străpungerea unui puț de mină în formă de spirală. Tunelul înclinat va „plonja” pînă la stratul de minereu pe care, apoi, îl va înconjura ca o scară în spirală. Datorită acestui original procedeu minereul, în cazul de față nichel, va putea fi dirijat spre suprafață, pentru prima oară în industria extractivă, nu cu ajutorul mijlocului clasic, ascensorul, ci cu autocomioane care vor fi încărcate automat. Iată ce a declarat presei în legătură cu ingeniosul procedeu Mihail Pak, geolog șef al complexului minier „Pecanganikel”:

— Nichelul din această regiune a Uniunii Sovietice este, în felul lui, un fenomen unic. Minereul cuprinde aproximativ zece elemente, între care cupru, cobalt, platină, precum și pămînturi rare. Dar lucrul cel mai important este că se află foarte aproape de suprafață. De altfel, pînă acum extracția lui s-a făcut sub cerul liber. Dar cînd stratul descoperit se află, să zicem, la o adîncime de 500 metri, realizarea unei cariere nu mai apare rentabilă. Tocmai aceasta este rațiunea puțurilor de mină în spirală. Grație acestui procedeu va putea fi adusă la suprafață întreaga cantitate de minereu existentă în adîncurile pămîntului, lucru care n-a putut fi realizat pînă acum în obișnuitele extracții subterane.



TEMERARI LA PESTE 8000 m

**În 23 de ani, 120 de biruitori
și cam tot atâtea victime...**

Pe glob există numai 14 piscuri muntoase cu înălțimi mai mari de 8000 m. Zece din ele se află în Himalaia, iar patru în lanțul muntos învecinat — Karakorum.

La hotarul dintre Podișul Tibetului și Nepal, din principalul lanț al Himalaiei se înalță deasupra giganților din jur Ciomolungma — „Mama zeilor”. Cu cei 8848 de metri ai lui, Ciomolungma este cel mai înalt punct de pe glob, polul înălțimii sau cel de al treilea pol al Pământului.

Înălțimea maximă din Himalaia a fost stabilită în 1852, cind serviciul topografic militar englez din India a făcut ridicări în acest sistem muntos și a ajuns la încheierea că cel mai înalt era piscul însemnat pe hartă cu numărul XV. Era vorba de Ciomolungma. În 1856 englezii au numit piscul Everest, după numele unui compatriot al lor, George Everest, președintele Serviciului geodezic al Indiei, cu toate că acesta n-avea nici o legătură cu descoperirea făcută și nici cu escaladările pe virful în cauză. Apoi, cel mai înalt pisc din lume a fost trecut pe hărți cu acest nume. Dar pentru locuitorii din Himalaia el a rămas și mai departe Ciomolungma, așa cum îi spusese și până atunci.

Lângă Ciomolungma se află Lhotse (8501 m), Makalu (8481 m), Cio-Oyu (8189 m), iar ceva mai departe Kanchenjunga (8597 m), Dhaulagiri (8172 m), Manaslu (8128 m), Nanga-Parbat (8125 m), Annapurna (8078 m) și Shisha Pangma (8013 m). La nord-vest de Everest se află Ciogori sau C-2 (8611 m), al doilea pisc din lume ca înălțime, Piscul Gidden (8068 m), Piscul Browd (8047 m) și Gasherbrum-II (8035 m).

Toate piscurile mai înalte de 8000 m au fost cucerite rind pe rind. Bătălia dată pentru fiecare gigant situat dincolo de nori este un exemplu de curaj, voință și rezistență. Pe versantele munților Himalaia și-au găsit moartea mai bine de o sută de oameni de diverse naționalități; cei mai mulți au fost temerari șerpasi. Pentru ei, locuitorii ai munților, alpinismul nu înseamnă însă sport sau glorie, ci o posibilitate modestă, uneori singura și foarte primejdioasă de a-și câștiga traiul. Nu puține sînt cazurile cînd acești oameni aspru și curajoși și-au jertfit viața pentru salvarea altora. Dar acolo și-au găsit moartea și mulți alpiști încercați.

În ciuda deselor eșecuri, în fiecare primăvară, cînd în munți se potolesc cumplitele vînturi de nord-vest și musonul care bate dinspre Oceanul Indian nu-și începe încă acțiunea distructivă, alpiștii pornesc la noi asalturi ale uriașilor din Himalaia. În ultimii ani s-au făcut încercări de escaladare și tirziu toamna.

Deși acum alpiștii beneficiază de ajutorul avioanelor sau elicopterelor, drumul spre cele mai înalte creste ale lumii nu este totuși mai ușor. Căci pe marile înălțimi bîntuie aceleași furtuni, aceleași geruri de -40°, iar cumplitetele vînturi pătrund prin hainele îmblănite și prin încălțămîntea specială ale alpiștilor. Picioarele înghețate boacă pășesc nesigure, minile înțepente nu pot ține cum trebuie pioletul, nu pot manevra frînghiile sau nu se pot agăța puternic de ieșiturile stîncilor. Rafalele puternice sfîșie corturile subțiri, încercînd să-i azvîrle în prăpastie pe temerarii care caută să se apropie de granițele stratosferei.

Inamicul nr. 1

Alpiștii spun că cel mai cumplit dușman al lor la marile înălțimi este vremea rea.

La sfîrșitul verii lui 1959, în scurta

perioadă de acalmie dintre musonii de vară și de iarnă, a plecat din Katmandu o expediție mai deosebită. Era cea dinții expediție de femei din istoria alpinismului și își propunea să cucerească unul din piscurile de 8000 m din Himalaia, anume Cio-Oyu sau „Capul zeului”.

După un drum lung, cele 12 sportive de cinci naționalități, însoțite de 170 de purtători de bagaje, au ajuns la poalele piscului. Pe versantul muntelui alpinistele instalaseră trei baze intermediare de ascensiune unde își lăsară proviziile. Acum urma să fie amenajată cea de-a patra tabără, cea de asalt, lucru de care s-au apucat conducătoarea expediției, celebra alpinistă franceză Claude Cogan și prietena ei, Claude van der Stratten, campioană în câteva rinduri a Belgiei la slalom, însoțite de un singur șerpas.

Cînd sportivele se aflau aproape de țintă, soarele a fost acoperit de nori negri. A început să ningă cu fulgi mari și deși, totul în jur bubuia. Cu toate acestea grupul a ajuns la circa 7000 m și a instalat tabăra. A doua zi, doi purtători de bagaje au încercat să le aducă alimente, dar au fost prinși de o avalanșă. Numai unul din ei a izbutit să scape cu viață. În munți s-a declanșat un viscol puternic, izolîndu-le pe cele două temerare alpiniste de restul lumii. Timp de zece zile nici o echipă de salvare n-a putut ajunge pînă la ele. Cînd furtuna s-a mai potolit puțin și celelalte sportive au izbutit să ajungă la locul unde fusese instalată tabăra, n-au găsit acolo decît un versant neted, acoperit cu zăpadă. Nici urmă de oameni sau obiecte...

Investigațiile ulterioare n-au dat rezultate. Apoi în munți s-a instalat iarna. Așa a murit celebra Claude Cogan, „cea mai înaltă femeie din lume”, cum i se spunea.

Inamicul nr. 2

Cînd iau cu asalt piscurile cele mai înalte, alpiștii mai au încă de înfruntat și un alt dușman perfid: altitudinea sau inamicul nr. 2, care provoacă răul de altitudine. Pe măsură ce crește înălțimea, presiunea atmosferică scade, iar aerul se rarefiază. Încît, de la 3-4000 m altitudinea influențează negativ asupra omului. Capacitatea de lucru a alpinistului scade brusc (la 5500 m cu aproape 40 la sută) și începe așa-numitul rău de înălțime: dureri de cap, de urechi, apetit scăzut, grețuri, hemoragii pe nas, iar uneori chiar leșinuri.

Chiar oameni de obicei calmi, reținuți, devin irascibili, violenți. Dar și mai rău e cînd intervine apatia, indiferența pentru tot ce e în jur, pentru primejdiile care pîndesc acolo necontenit. Fiecare pas pe zăpada groasă, afinată ca nisipul, sau pe poighița de gheață reclamă eforturi înimaginabile, fiecare gram de povară se preschimbă în kilograme, iar aparatul de alimentare cu oxigen care trebuie purtat în spate atîrnă 15-20 kg.

Dar dacă vremea, dușmanul nr. 1, este aproape invincibilă, de inamicul



Fiecare pas reclamă eforturi înimaginabile, fiecare gram de povară se preschimbă în kilograme...

nr. 2 alpiștii se pot apăra printr-o bună pregătire fizică, prin voință și, în special, prin acclimatizare. Lucru valabil însă numai pînă la 7000 m altitudine, intrucît acolo presiunea atmosferică e de două ori mai mică decît cea normală, încît acclimatizarea nu mai e de nici un folos. Și totuși sînt și excepții. În 1924, alpinistul englez Norton a urcat versantele Everestului fără tub de oxigen pînă la 8572 m, record care a durat 30 de ani și a fost doborît abia în 1954 de alpiștii italieni A. Comagnoni și L. Lacedeli. Aceștia au cucerit Ciogori (8611), al doilea pisc al lumii, începînd să folosească tuburile de oxigen abia la 8100 m; dar cînd mai aveau de străbătut ultimii 200 m rezervele de oxigen li s-au terminat. Cu toate acestea și-au atins ținta chiar și așa, fără oxigen.

Să nu uităm însă că fără ajutorul șerpasilor n-ar fi reușit nici o expediție în Himalaia. Mai mult, dacă odinioară șerpasilor erau numai purtători de bagaje, în ultimii ani ei au început să facă parte din grupurile de asalt, să

reportaj
reportaj reportaj
portaj reportaj repor
taj reportaj reportaj re
reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repo
j reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repor
aj reportaj reportaj reportaj r



escaladeze piscurile masivelor de 8000 m.

Cum a căzut Annapurna

Cel dintîi a căzut Annapurna, la 3 iunie 1950. Cîntea cuceririi celui dintîi pisc de peste 8000 m au avut-o alpiștii francezi Maurice Herzog și Louis Lachenal. Deși bine pregătiți, sportivii au plătit scump succesul.

Ca să ajungă la punctul de unde urmau să înceapă asaltul — satul Tukuc — expediția a trebuit să străbată un drum greu, de 200 km. Cum pierduseră mult timp cu acest drum complicat, alpiștii se grăbeau să înceapă escaladarea înainte de declanșarea musonului. De aceea, în zilele hotărîtoare umblau cîte 17-18 ore din 24, încît nu mai aveau timp să-și prepare hrană caldă. De asemenea, luau în doze destul de mari substanțe cu proprietăți stimulante, nocive pentru organism.

Curînd, supraomeneasca suprasolicitare fizică și altitudinea și-au spus cuvîntul. Alpiștii aveau dese momente de euforie provocată de rarefierea aerului. Așa se explică că Herzog n-a observat că i se rupsesse o mînușă, din care cauză i-a înghețat o mîna. Iar după înregistrarea prețiosului record, în timp ce coborau spre locul apropiat de pisc unde erau așteptați de cîteva coechipieri, Herzog și Lachenal s-au prăbușit într-o crăpătură în gheață. Numai printr-o minune au scăpat cu viață. Apoi au trebuit să petreacă cu toții noaptea la 7000 m altitudine fără corturi și saci de dormit.

Numai cu mare greutate au izbutit să ajungă pînă la baza intermediară instalată la 5900 m, unde medicul alpinist Jacques Houdeau a procedat, la lumina unei lanterne, la prima amputare a citorva degete de la picioarele și minile lui Herzog și Lachenal; am spus „prima” amputare, căci au mai urmat cîteva, iar pînă la urmă Lachenal și-a pierdut toate degetele de la picioare.

Se poate spune că biruitorii și-au datorat salvarea medicului Houdeau și purtătorilor de bagaje șerpasi. Timp de 15 zile, șerpasilor i-au purtat într-adevăr pe umeri pe cei doi alpiști, aflați într-o stare foarte gravă, de la tabăra aflată la 5900 m pînă în vale, prin avalanșe și vijelioase rîuri de munte, pe creste ascuțite și zăpezi instabile.

Așa a căzut cel dintîi uriaș de 8000 m de pe glob. Dar cea mai inaccesibilă fortăreață era și continuă să fie Everestul. Începînd din 1921, opt expediții engleze excelente echipate, alcătuite din cei mai buni alpiști ai timpului și însoțite de o armată de purtători de bagaje, au asaltat fără succes piscul pe la nord, prin Podișul Tibet.

În 1924, în cursul celei de a treia expediții, cel mai aproape de țel a fost E. Norton, care a ajuns pînă la 8572 m. După cîteva zile, aceeași altitudine au atins și cunoscutul alpinist H. Mallory și tînărul lui însoțitor E. Ervin, dar ei nu s-au mai înapoiat la bază. Cauza morții lor n-a putut fi stabilită, căci Everestul știe să-și păstreze secretele.

În 1936, în timpul celei de a șasea expediții au murit 13 oameni.

Pierzînd nădejdea de a cuceri uriașul pe la nord, începînd din 1949 alpiștii au atacat Everestul pe la sud, prin Nepal. Timp de trei ani expediții engleze de sondare a terenului n-au izbutit să ajungă decît la o altitudine modestă pentru Himalaia: 5800 m. Dar ele au permis să se tragă concluzii prețioase pentru traseul ce trebuia urmat în vederea cuceririi piscului.

A. Poleakov

(Va urma)

FILM

Alte măști, aceeași carte: „Calvarul”

Piața Insurecției din fața Gării Moscova din Leningrad și-a recăpătat temporar vechiul nume de Piața Znamenski. Statuia tarului Alexandru III și-a reluat și ea locul chiar în centru. Adică o copie, făcută special pentru filmări (căci, e ușor de înțeles, de filmări e vorba; ele au provocat toate aceste perturbări), sculptura originală se află la Muzeul Rus. În jurul statuii patrularează jandarmi în mantale negre, lângă gară forfotesc cazaci. Un plutonier corpulent fuge cit îl lasă greutatea spre colonelul de jandarmi.

Toate acestea le vom vedea cu ochii

Pe Volga, adică tot pe locul unde se petrece acțiunea, a fost filmată și croaziera Dașei (Irina Alferova) și a lui Teleghin. Mai țineți minte? Cele mai fericite clipe din viața Dașei, prezentimentul iubirii. Mai târziu, în zile grele pentru Rusia, imaginea vaporului va reveni mereu în amintirile fetei. Echipa de filmare n-a avut nevoie să închirieze special un vapor. Ea a cumpărat bilete, ca tot omul, pentru o cursă obișnuită cu vaporul „Volodarski”. Construită în 1914 nava seamănă leit cu cea descrisă în carte. Botezat la început „Marea Prințipesă Olga”, vaporul „Volodarski”



Noile surori: Dașa (Irina Alferova, stînga) și Katea (Svetlana Penkina)

inginerului Ivan Teleghin (Iuri Solomin), unul dintre cele patru personaje principale ale filmului „Calvarul”. Vom vedea mulțimea dezlănțuită venind dinspre bulevardul Nevei și pe polițiști primind-o cu focuri de armă. Vom vedea cum în rindurile cazacilor călare se cabrează o superbă iapă roșcată de Don, cum cazacul, aplecat pe grumazul ei, îi dă pînteni și din câteva salturi ajunge lângă colonel, scoate sabia, o rotește șuierător în aer și retează cu o lovitură capul ofițerului. Acest episod, descris de Alexei Tolstoi în romanul „Calvarul” și devenit simbol al Revoluției din Februarie, va fi o scenă-cheie a filmului.

Trilogia lui Alexei Tolstoi, pe care e ecranizează la „Mosfilm”, pentru televiziune, regizorul Vasili Ordinski după un scenariu propriu scris în colaborare cu Oleg Stukalov, va avea treisprezece episoade. Patru episoade pentru volumul „Surorile”, cinci pentru „Anul 1918” și patru pentru „Dimineața mohorâtă”. Episodul cu care am început aceste notații se va încheia, ca și romanul „Surorile”, cu scena în care Katea (Svetlana Penkina) și Roșcin (Mihail Nojkin) trec pe lângă vila Kșesinska și-l aud pe Lenin vorbind mulțimii. Ca și celelalte episoade: uciderea lui Rasputin, ședința Dumei de Stat la Palatul Tavriceski, ultimele luni și zile ale imperiului rus, și acesta se va filma chiar pe locul evenimentelor.

arta
arta arta arta
arta arta arta arta
arta arta arta arta arta
arta arta arta arta arta
arta arta arta arta arta
arta arta arta arta arta
arta arta arta arta arta

S. Certok

IN MEMORIAM

Adio, Nannarella!

„Adio, Nannarella!” — murmura, cu glasul întretăiat de lacrimi, mulțimea imensă, care umpluse tot spațiul din jurul bisericii din piața Santa Maria della Minerva, unde se afla expus catafalcul actriței, pînă la înde-



Fără cuvinte

părtatul cimitir Verano. Si continua să se reverse de pretutindeni.

În ziua aceea Roma n-a lucrat. Circulația s-a întrerupt. Într-o neașteptată pornire spontană, toți locuitorii ei au venit să-și ia rămas bun de la Anna Magnani. Oamenii sceptici și practici de felul lor, romanii și-au dat deodată seama că au pierdut-o pe cea mai mare artistă a lor. Și laolaltă cu primarul orașului, cu celebritățile parlamentare și cinematografice, au venit să o petreacă pe ultimul drum meseriași, negustori, femei. O, cite femei, cu ochii încercănați de plîns! În această pornire care a cuprins întreaga Romă era și un oarecare sentiment de vinovăție. În ultimii zece ani Anna Magnani s-a stins încet, încet într-o însingurare mîndră. Refuza categoric filmele mediocre, rolurile ne semnificative, pe care prezența ei ar fi trebuit să le învieze.

Epoca actriței a murit de fapt înaintea actriței, odată cu sfîrșitul exploziei neorealiste a cinematografului italian. Anna Magnani a fost figura tragică, acuzatoare a neorealismului. Ea i-a obosit cu adevărul ei neîntrerupt pe cei ce așteptau de la spectacolul cinematografic doar distracție și deconectare, sub forma actrițelor frumoase în sensul cel mai banal. Anna Magnani a fost ca un film alb-negru. În lumea stridentă a cinematografului în culori ea îi șoca pe producătorii, pe regizorii care urmăreau succesul de casă și, de ce să nu o spunem, chiar și pe unii spectatori. Căci spectatorii sînt și ei oameni, nu sfinți! Anna Magnani a fost o femeie prea puternică și cu prea mult temperament, ca să nu trezească un sentiment turbure de neliniște. Ea zgîndărea rănile pe care mulți se grăbiseră să le uite.

Și totuși, au ieșit în stradă toți ca unul, cînd au aflat că Anna Magnani a murit — cu trei ore înainte ca televiziunea italiană să prezinte filmul ei „Anul 1870”. Actrița ar fi vrut să-l vadă, să se mai vadă o dată în rolul de femeie încă tînără, bătaioasă, infocată... Era unul dintre ultimele ei filme și pe „Nannarella” o aștepta, fără nici o îndoială, un mare succes, ca în zilele ei de aur. Ca pe vremea „Romei, oraș deschis”, primul ei succes.

„Se știe ce a însemnat filmul „Roma oraș deschis” în istoria cinematografului nostru și în întreaga istorie civilă a Italiei — scria zilele acestea un critic italian. În repetate rânduri s-a afirmat că mai mult decît cel mai strălucitor discurs al vreunui ministru de Externe, acest film a contribuit la reabilitarea Italiei după înfringerea suferită în război”. De ce? Pentru că Anna Magnani a reușit ca nimeni altul să exprime în acest film cele mai alese însușiri ale poporului italian.

Actrița a recunoscut o dată, cu franchețea care o caracteriza: „Deși am absolvit Academia de Dramă și am fost eleva lui D'Amico, încăpătînată ca o măgăriță, n-am răsoit niciodată istoria teatrului nostru”. Dar a înscris în această istorie pagini noi. „Rebelul brun cu ochii arzători”, cum a poreclit-o regizorul Franco Zeffirelli, a știut să o facă din instinct, din credința în înțelepciunea populară, din confundarea cu inima Romei. Ea, care s-a născut dintr-un tată egiptean și o mamă italiancă la Alexandria, în 1908. Dar de la 5 ani a trăit la Roma, pe care a socotit-o orașul ei natal, însușindu-și intonațiile ei — de la cele mai răutăcioase și mai stridente, pînă la cele mai gingașe și tandre. Anna Magnani a devenit demnă de Cetatea Eternă și într-o privință chiar a depășit-o. Iar Roma, cu inima ei mare, a recunoscut acest lucru, plecîndu-și capul îndurerat în fața sicriului actriței.

„Adio, Luca — i-a spus Anna Magnani, cu voce stînsă, unicului ei fiu, puțin înainte de moarte. Curînd ai să rămii singur. Foarte curînd”.

Șoapta ei îndurerată a fost auzită de întreaga Romă, de întreaga Italie. Și întreaga Romă, întreaga Italie, întreaga artă cinematografică mondială, văduvită prin această grea pierdere,

i-a răspuns tot în șoaptă îndurerată: „Adio, Nannarella!”

Așa o alintau spectatorii italieni.

L. Zamoiski

BALET

În pofida modei

În plină modă a baletului modern, cu mișcări ce amintesc mai mult de gimnastică, Iuri Jdanov, dansator celebru la vremea lui și care, după ce și-a încheiat cariera, s-a retras în spatele scenei și conduce de acolo destinele altora, a avut curajul să înființeze o trupă de balet clasic, numînd-o chiar, simplu și direct, „Baletul clasic”. Cum s-ar spune, a luat taurul de coarne. Șă știe omul la ce să se aștepte și ce să ceară.

Cu Iuri Jdanov la cîrmă, trupa n-a avut a se teme de nimic. În numai doi ani a reușit să-și facă un nume (într-un climat prielnic baletului, e drept, dar și de mare concurență), să cucerească simpatia și recunoașterea a mii de spectatori din Uniunea Sovietică și din alte țări.

Trupa numără patruzeci de balerină, fete și băieți frumoși, grațioși, talentați, absolvenți ai școlilor de coregrafie din Leningrad, Moscova, Perm și din alte orașe. Vîrsta medie — 23 de ani.

Tînărul ansamblu promovează, așa cum și-a propus, în special repertoriul clasic rus. Pe baza lui, maestrul de balet Iuri Jdanov și ajutoarele sale



Elisaveta Tibulevskaia și Salmorobek Stanov într-un Adagio de Adam

crează genuri noi: dansuri, baleturi într-un act, miniaturi coregrafice, suite. Această diversitate constituie o școală excelentă pentru tinerii artiști, deja bine școliți.

REFLECTOR

■ Serghei Bondarciuk revine recunoscător la Șolohov, cu proza cărui a debutat ca regizor („Soarta unui om”). Bondarciuk și-a făcut cunoscută intenția de a ecraniza romanul „Ei au luptat pentru patrie”.

■ Celebrul fotbalist vestgerman Franz Beckenbauer va evolua pe post de libero... în fața camerei de luat vederi. În spatele ei — Wigbert Wicker.

■ Michelangelo Antonioni lucrează intens la noul său film, „Reporterul”. În rolul titular, Jack Nicholson.

■ Bernhard Wicki va ecraniza în S.U.A. romanul scriitorului vestgerman Peter Handke: „Scurtă scrisoare pentru o lungă despărțire”.

■ În studiourile Barrandow, Hynek Bocan turnează comedia polițistă „Bărbatul din Londra”.

BIOLOGIE

Cînd viața se „ascunde”

Primul cercetător care a constatat că granița dintre viață și moarte nu poate fi stabilită cu precizie a fost A. van Leeuwenhoek, pionierul microscopiei. În 1702 el a comunicat Societății regale din Londra rezultatele unor experiențe făcute cu „animalicule aflate în depunerile de pe acoperișurile casei”. Evaporînd picături de apă în care

zistă timp de câteva minute la temperatura de 151°C și timp de câteva zile la -200°C. Recent s-a constatat că supraviețuiesc chiar și în apropierea lui zero absolut. Razele Röntgen și vidul le lasă, de asemenea, indiferente.

Ce se întîmplă cu activitatea metabolică în cursul criptobiozei? Unele experiențe sugerează că persistă, dar la



În perioada activă, apa alcătuiește 85 la sută din greutatea acestui tartigrad (mărit de 150 de ori). În criptobioză, cînd animalul se contractă luînd forma unui butoi, apa scade pînă la 3 la sută din greutatea sa corporală.

trăiau astfel de organisme, a văzut cum ele se contractau pînă căpătau o formă ovală, care nu se mai modifica. Pentru a stabili dacă această stare asemănătoare cu moartea era reversibilă, a cufundat din nou organismele în apă. În scurt timp „animaliculele” și-au recăpătat dimensiunile normale, iar peste o jumătate de oră majoritatea înotau prin apă de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic.

Acest fenomen bizar continuă să rețină atenția biologilor de aproape trei secole. La început a fost numit anabioză sau „revenire la viață”, intrucît mult timp s-a crezut că animalele uscate mureau și reinviau cînd dădeau din nou de apă. În secolul trecut această înviere aparentă era una dintre dovezile pe care se baza teoria generației spontane. Acum un sfert de veac a fost adoptat însă termenul de criptobioză sau „viață ascunsă” tocmai pentru a evita interpretări greșite. Căci în ciuda faptului că procesele vitale din organismele care posedă această neobișnuită calitate sînt greu de detectat, animalele deshidratate sînt departe de a fi moarte, iar revenirea lor la normal nu e cîtui de puțin un fenomen supranatural.

Criptobioza se întîlnește la două mari categorii de ființe. Pe de o parte, plante și animale care recurg la ea în primele stadii ale dezvoltării lor: spori de bacterii și ciuperci, semințele plantelor superioare, larvele unor insecte, chisturile dure în care se închid iarna unele crustacee. Iar pe de altă parte, organisme care pot intra în criptobioză în orice moment al vieții: o serie de bacterii și trei grupuri de nevertebrate — viermii microscopici din genurile Rotifera și Nematoda și un fel de păianjeni din genul Tardigrada, care trăiesc toate fie în iazuri și bălți, fie în sol umed.

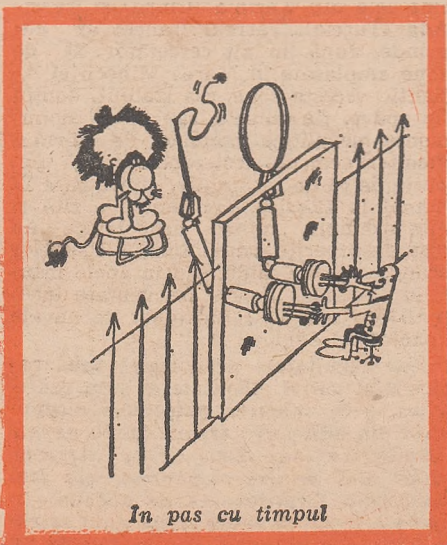
Cît poate supraviețui însă un organism în criptobioză? Unele nematode au fost „reinviate” după 39 de ani. Dintr-un mușchi umezit după ce fusese ținut 120 de ani într-un muzeu, au ieșit cîteva rotifere și tardigrade — care au murit după puține minute. Evident, ele depășiseră limita posibilă. În condiții naturale criptobioza lungeste însă considerabil durată de viață normală. Astfel, s-a apreciat că un tardigrad ar trăi mai puțin de un an, dacă n-ar intra în criptobioză, dar alternînd perioadele active cu cele „pasive” poate supraviețui și 60 de ani.

În starea de „moarte aparentă” animalele au o fenomenală rezistență la condiții de mediu extreme, care le-ar omorî pe loc în starea de activitate. De exemplu, rotiferele și tardigradele re-

un nivel foarte scăzut, deoarece organismele continuă să consume oxigen. Altele au dovedit însă că animalele supraviețuiesc mai mult timp într-o atmosferă lipsită de oxigen. Iar altele lasă să se presupună că prezența acestui gaz ar fi chiar nefavorabilă supraviețuirii.

Criptobioza mai infirmă și o altă părere generală, anume că apa este indispensabilă vieții, deoarece multe molecule mari, cum sînt proteinele și unii acizi ribonucleici, nu-și pot menține structura tridimensională decît în prezența ei. Or, nematodele își revin și după ce au pierdut toată apa din organism. Experiențele făcute sugerează că animalele criptobionte ar sintetiza o substanță, poate un hidrat de carbon, care le protejează împotriva deteriorărilor produse de deshidratare.

Așadar, problema esențială ridicată de criptobioză — de mare importanță teoretică pentru biologie în general — este încetarea sau continuarea metabolismului. În mod normal un organism în care metabolismul s-a oprit este socotit mort. Dar dacă considerăm moartea o stare ireversibilă ne vedem nevoiți să definim viața și moartea altfel decît prin prezența ori absența metabolismului, cel puțin în ce privește ființele capabile de criptobioză. În cazul acestora viața ar putea fi definită drept persistența, continuitatea structurii organizate. Atît timp cît integritatea structurală se păstrează intactă, organismul poate să revină la starea activă caracteristică vieții. Cercet-



In pas cu timpul

tări viitoare vor trebui deci să lămuirească ce proprietăți morfologice, biochimice și fiziologice permit organismelor criptobionte să trăiască în condiții care distrug rapid integritatea structurală a tuturor celorlalte sisteme vii. Deocamdată începe să se contureze numai un răspuns parțial. După cum se știe reacțiile de degradare au nevoie de apă, oxigen și căldură pentru a se produce. Or, cel puțin unul din acești factori lipsește în timpul criptobiozei. Mai mult chiar, stabilitatea organismului criptobiont devine mai mare dacă lipsește și un al doilea factor sau, în orice caz, dacă el joacă numai un rol minim.

FIZICĂ

Sunetele se aud mai bine pe ceață

S-a constatat de mult că în sala de concerte din Hollywood ascultătorii din ultimele rînduri, aflate cam la 165 de metri de orchestră, aud pe vreme umeză tonurile înalte mai bine decît pe vreme uscată. Iar locuitorii Kievului știu că dacă clopotele mănăstirii Kiev-Pecerskaia Lavra răsună foarte clar, înseamnă că vor urma zile ploioase. În sfîrșit, cercetări asupra depărtării la care pot fi auzite sunetele sirenelor de pe farurile plutitoare din Anglia au arătat că audibilitatea se află în strînsă legătură cu umiditatea aerului.

De ce însă? Oscilațiile acustice sînt o succesiune de rarefieri și compresii adiabatice. (Spunem adiabatice pentru că lipsește schimbul de energie cu mediul înconjurător). Datorită compresiei adiabatice a gazului, o parte a energiei de compresie devine energie a mișcărilor intramoleculare care, după rarefierea adiabetică, revine la loc. Dacă timpul cît durează fiecare rarefiere și compresie are aceeași valoare ca timpul în care se restabilește echilibrul termic, o parte a energiei acustice devine în cursul compresiei energie interioară a moleculelor nu se poate transforma la sfîrșitul dilatației în energie exterioară. În acest caz se înregistrează o puternică absorbție a sunetului de către moleculele de gaz la frecvența respectivă.

Cînd aerul e uscat, curat și imobil, absorbția oscilațiilor acustice are cele mai mici valori și se realizează de către moleculele de oxigen.

Energia internă a moleculelor de azot este și ea prea mică ca să aibă însemnătate pentru absorbția sunetului, iar în bioxidul de carbon absorbția sunetului începe să aibă valoare numai de la frecvența de 3 kiloherti în sus.

Ceața este unul dintre fenomenele care declanșează o absorbție și propagare suplimentară a sunetului. Atenuarea sunetului se realizează prin difuziunea lui în picături, prin participarea picăturilor la mișcarea oscilatorie, precum și prin evaporarea lor în timpul compresionilor undelor acustice și a condensării umezelii în timpul rarefițiilor. Uneori, însă, cînd ceața e rară se observă o îmbunătățire a audibilității, ceea ce s-ar putea explica prin influența umidității mari, caracteristice ceții, lipsa aproape totală a vîntului și inversia de temperatură care dirijează undele sonore spre pămînt.

Aeronauții englezi care zboară pe vreme cu ceață deasupra Londrei au observat acest fenomen curios. Cît timp balonul urcă în ceață, vizibilitatea este mult redusă, iar sunetele care se ridică dinspre pămînt mult atenuate și de aceea par să vină foarte de departe. Îndată însă ce el ajunge deasupra straturii de ceață, zgomotele orașului devin mai puternice. Recunoașterea lor este totuși îngreunată de modificarea de timbru pricinuită de absorbția lor intensă în norii cu frecvență înaltă.

Dar iată și cîteva efecte fizice neobișnuite ale propagării în atmosferă a undelor de explozie și de șoc. Aceste unde au, de pildă, efecte optice. La un anumit grad de umiditate și de difuziune a prafului în atmosferă pot apărea condiții în care explozii puternice devin vizibile datorită transformărilor de fază pe frontul undelor de șoc. Dealtfel, undele de explozie pot deveni vizibile și în aerul curat, nesaturat de vapori de apă, dar numai atunci cînd indicele de refracție al aerului pe frontul unde se modifică în urma unei puternice compresii.

În laboratoare s-a putut obține pe frontul unei unde de șoc declanșate în



șta știința știința știința știința
știința știința știința știința
șta știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința

argon o temperatură de aproximativ 30 000 de grade Kelvin. Gazul s-a ionizat puternic și în felul acesta înaintarea frontului unde a putut fi urmărită după puternica luminescență care îl însoțea. Fenomene similare pot însoți în principiu și exploziile puternice din atmosferă. Iată cîteva exemple.

În 1906 au fost observate unde vizibile în timpul erupției Vezuviului, iar în 1910 cu prilejul erupției Etnei. În timpul celui de-al doilea război mondial, într-o localitate din Ucraina au putut fi observate deasupra locului unde explodase o bombă de 300 kg mici arcuri de culoare cenușie închisă. Ele s-au deplasat la început încet, apoi tot mai repede spre zenit, unde au dispărut pe fondul cerului.

Și în capul cometelor se observă adesea fișii circulare — bine cunoscutele



Unde sonore vizibile cu prilejul erupției Vezuviului de la 7 aprilie 1906. Ele au fost surprinse de vulcanologi imediat după consemnarea evenimentului.

halouri. Observații repetate au arătat că uneori se formează chiar halouri concentrice, care se succed și își au adesea centrul în nucleul cometei. Fenomenul se datorește răspîndirii undelor de șoc în spațiul cosmic și are trăsături comune cu evoluția undelor de șoc în atmosfera terestră.

IN LABORATOARE

Salteaua hidrostatică

De o bună bucată de vreme s-a constatat că suferinzi de boli cronice fac mai puține escare și în general pătimesc mai puțin de pe urma zăcerii prelungite, dacă în locul clasicii saltele se folosește una umplută cu apă. Dezavantajele procedurii sînt două: mai întîi el necesită un cadru solid destul de complicat și costisitor, în al doilea rînd salteaua „acvatică” e atît de moale încît adesea imobilizează pacientul în posturi neconvenabile, care-i provoacă serioase tulburări circulatorii.

Recent însă a fost introdusă în practică o așa-numită „saltea hidrostatică”. Creatorii ei au calculat cu atenție gradul de tensiune la care e apa, în așa fel încît suportul să fie destul de moale pentru a prelua povara din punctele de presiune ale corpului, dar și desul

tehnica
tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica



de ferm pentru a nu jena mobilitatea bolnavului și circulația sa periferică.

Spre deosebire de saltelele cu apă fabricate pînă acum, cea hidrostatică are o greutate mult mai mică, cîntărind atunci cînd e plină sub 135 kg. De fapt cantitatea de lichid pe care o conține este atît de mică, încît imprumută spontan temperatura pe care o are corpul bolnavului și nu mai necesită, ca predecesoarele ei, un sistem special de încălzire.

În sfîrșit, ca o ultimă și importantă superioritate asupra modelelor mai vechi, salteaua hidrostatică se poate adapta la orice sistem de pat, fără să aibă nevoie de un cadru special.

Plicul cu gheață

După cum se știe, primul ajutor fie în caz de întindere de ligament a unei articulații, fie de entorsă (scrinteli) este aplicarea unui prișniț cu gheață, ceea ce face să scadă durerea și să se micșoreze umflătura.

Din păcate, astfel de accidente survin frecvent în momente și locuri unde gheața nu se găsește la îndemînă, ba chiar departe de o sursă de apă cît de zît rece. Pentru a face față unei astfel de eventualități, a fost inventat un „plic miraculos”, de dimensiunea unei palme: în interior se află cîteva substanțe, fiecare din ele închisă într-o membrană izolantă. Pentru a le activa e suficient ca plicul să fie zdrobit în mînă, ceea ce rupe membranele izolante, și să fie scuturat timp de cîteva secunde, astfel încît chimicalele să se amestece între ele.

Rezultatul e obținerea unui „pachet” frigorific a cărui temperatură coboară pînă la minus 4—6°C. pe o durată de circa 30 de minute. Dacă între timp accidentatul n-a ajuns la o sursă de gheață autentică operația se poate repeta cu un al doilea plic.

Vată în loc de gips

Metoda clasică de consolidare a unei fracturi închise — în care nici una din extremitățile osului rupt n-a perforat țesuturile moi, ieșind la suprafață — constă în imobilizarea zonei respective prin „punere în gips”. O tehnică nouă promite însă să ia locul venerabilului procedeu.

Materialul utilizat este o față dintr-o rețea cu ochiuri relativ mari, cu care se bandajează membrul unde s-a înregistrat fractura (rețeaua este făcută din fibre de polipropilenă, foarte fine). Peste acest prim înveliș se aplică un strat format dintr-un fel de vată de sticlă, impregnată cu o rășină fotosensibilă care se mulează cu ușurință, luînd forma mîinii sau a piciorului. Osul astfel împachetat este supus acțiunii „luminii negre”, care întărește bandajul în 3—5 minute, permițînd imediat orice mișcare.

În comparație cu gipsul tradițional, noul sistem de imobilizare e cu 50 la sută mai ușor și are o rezistență de trei ori mai mare. De asemenea, membrul astfel tratat poate fi introdus în apă fără riscul umezirii și sfărîmării pe care-l prezintă gipsul, poate fi îmbrăcat sau încălțat și oferă pacientului o mare libertate de mișcare. Datorită acestei ultime trăsături, tehnica descrisă mai sus facilitează o activitate evasi-normală, ceea ce reduce din durata de imobilizare necesară consolidării osului, păstrînd în același timp tonicitatea musculară și funcția articulațiilor, fără a stînji circulația sanguină.

ETOLOGIE

Suiș în noaptea timpului

Imo, un nume care nu spune nimic în afara micului cer de etologi japonezi care studiază comportamentul animal. Pentru aceștia însă Imo — femelă din speța de maimuțe macac — este un exemplu de geniu în stare brută.

Imo trăiește în insula Koshima, din care o parte a fost transformată în rezervă naturală. Pînă la o anume

nemulțumită de incetinea procedurii, a avut ideea să adune în pumni nisip și boabe laolaltă și să arunce totul în mare. Nisipul cădea evident la fund, iar boabele pluteau și nu mai rămînea decît să fie adunate. Se pare totuși că noua tehnică a fost considerată complicată de către congenerii lui Imo, intrucîi numai două maimuțe din cinci au adoptat-o pînă acum...



Imo, „inventatorul”, și un elev, în plină transmitere a noii deprinderi

dată, maimuțele din neamul ei erau hrănite cu cartofi dulci, care li se aduceau cu grămada. Imo avea pe atunci — cum relatează o lucrare de etologie recent apărută — un an și jumătate, vîrstă care la acest tip de maimuțe corespunde cu începutul adolescenței. Într-o bună zi, Imo a descoperit că — spălînd cartofii în apă — pămîntul de pe ei putea fi mai ușor înlăturat, ceea ce le dădea un gust mai bun.

Poate că la început a fost o simplă întimplare, rezultatul unui joc sau al unui capriciu — remarcă sursa din care împrumutăm aceste date. În orice caz, cert este că Imo a înțeles perfect folosul pe care-l putea trage din descoperirea ei și a început să le deprindă și pe celelalte maimuțe macac cu noul obicei. Nu fără anume dificultăți, după cum ni se spune. Multă vreme Imo n-a fost imitată decît de familia ei. Încît au trebuit să treacă zece ani pînă cînd trei sferturi din maimuțele turmei, începînd cu cele mai tinere și mai zburdalnice, au renunțat la obiceiurile lor.

S-a întimplat chiar ca unele maimuțe să-și perfecționeze rețeta. Cum maimuțele macac se joacă adesea pe plaja de pe tîrmul oceanului, cîteva au început să spele cartofii în apa sărată. Și... au descoperit că sarea era un condiment.

Imo nu s-a mulțumit totuși numai cu cele de mai sus. La un moment dat, naturalistii japonezi au avut ideea să hrănescă maimuțele macac și cu boabe de griu, pe care le împrăștiau pe plajă. Maimuțele le culegeau apoi din nisip bob cu bob. Pînă cînd, într-o zi, Imo — care avea atunci patru ani —

Să însemne toate acestea că determinismul condițiilor materiale, rolul indivizilor, lenta difuzare a unei inovații în sinul unei comunități au acționat încă înaintea apariției omului, a limbii, a gîndirii articulate?

Evident, faptele citate sînt prea puține spre a permite încheieri de asemenea însemnătate. Dar ele ne îndeamnă parcă fără voie să suim cu gîndul înapoi în timp la strămoși îndepărtați care au descoperit focul, roata... Sau și mai sus, în arborele genealogic al primatelor, pentru a găsi punctul de plecare și extraordinarul început al marii aventuri care a culminat cu ivirea lui homo sapiens.

ARHEOLOGIE

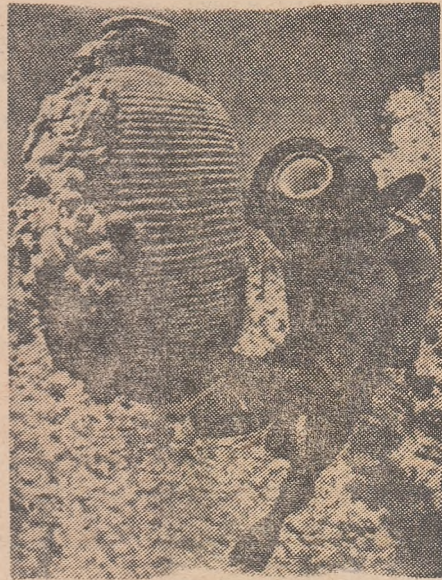
Istoria din adîncuri

În ciuda recentelor progrese înregistrate, arheologia subacvatică mai continuă să rămînă o „disciplină care încă se naște”. Și totuși rezultatele obținute pînă acum nu sînt defel de neabăgat în seamă, caracterizîndu-se în primul rînd prin marea număr de zone arheologice localizate. Indicarea numărului de epave reperate numai în Mediterana, să zicem, este un lucru aproape imposibil. Într-o recentă sinteză, însă, un cercetător s-a oprit la 18 zone de primă importanță; în unele dintre ele pot fi localizate mai multe epave, cum sînt cele din Kerinia (Cipru) și Yassi-Ada (Turcia). Tîrmul francez ar cuprinde, după un alt cercetător, 24 de zone amplasate în Marea Mîneei și Atlantic. Aceste zone, s-a stabilit, conțin fie epave, fie obiecte, sau chiar monumente megalitice imersate. Pe tîrmul mediteranean au fost reperate nu mai puțin de 65 de zăcăminte, dintre care 21 numai în Corsica. Iar pentru a cita și alte exemple, „mine” arheologice au fost descoperite de-a lungul coastelor scandinave, de plidă, sau în apele insulelor Bahamas, foarte frecventate începînd din sec. XVI îndeosebi de navele spaniole și engleze.

Dar rezultatele arheologiei subacvatice mai pot fi măsurate și prin cantitatea, prin valoarea obiectelor recuperate din adîncuri: efebul de pe navele „Anticitera” sau Zeus de pe „Artemision” sînt printre exemplele cele mai cunoscute. Dealtfel, cea de a doua epavă a livrat și argințele unui astrolab, unic în felul lui. Iar în sud-vestul

Peloponezului au putut fi descoperite și recunoscute două încărcături de piatră: una alcătuită din coloane sparte, alta din sarcofage din secolul II sau III-e.n. Ornamentația sarcofagelor e doar schițată, de unde s-a tras concluzia că ea urma să fie definitivată abia după sosirea la destinație. Dar exemplele sînt nenumărate: celebrele galere din lacul Nemi de lângă Roma cu punțile lor îmbrăcate în marmură și mozaic; epava de la Marzamemi, în largul Siciliei, care conținea o încărcătură de elemente arhitecturale destinate unei biserici creștine și datînd din anul 500; epava de la Yassi-Ada de pe care, din amplasamentul fostei bucătării, au fost extrase aproximativ 100 de obiecte care constituie astăzi cel mai important ansamblu datat de olărie bizantină; zecile de epave încărcate cu amfore în care anticii transportau vin, grîne sau pește sărat... Conținutul unei epave reprezintă pentru arheologi un fel de microcosm extrem de prețios, un fel de capsulă a timpului bine izolată în adîncurile apelor. Încît, interesul pe care-l reprezintă studiul epavelor pentru știință nu mai e necesar să fie demonstrat.

Pe baza descoperirilor făcute și fondat pe datele arheologiei submarine a putut fi chiar alcătuit un tratat de istorie a navigației. Epava „Anticitera” a arătat că piesele care alcătuiau bordajul navelor timpului erau asamblate conform tehnicii joantelor longitudinale. Alte nave antice au fost găsite placate cu foi de plumb, modă care era, se pare, destul de răspîndită. O epavă care odinioară transportase vin, depistată de arheologii sovietici pe coasta vestică a Crimeii, avea cuie de bronz lungi de 28,5 cm și era învelită în foi de plumb de 60X50 cm. străpunse la intervale de 4,5 cm. Îmbrăcămintea de plumb era cunoscută și la Siracusa. Ne-o atestă un cronicar al epocii care, scriînd despre o mare navă construită pentru un rege, menționează că „Eikosoros” era îmbrăcată în plumb. O altă navă, de astă dată cartagineză, descoperită în 1969 la Marsala, în vestul Siciliei, va permite, se crede, să se stabilească cum a cîștigat Roma cunoștințele tehnice necesare pentru a deveni o mare putere maritimă. Afundat în nisip, corpul navei era într-o stare atît



Arheologia subacvatică nu este — cum poate ar fi tentați să creadă unii — o vînătoare după comori, ci o disciplină științifică, obligată să impace rigorile plonjării cu acelea ale cercetării.

de perfectă de conservare, încît mai puteau fi văzute reperatele trasate de dulgheri. Se știe că atunci cînd a început primul război punic, în anul 264 î.e.n., romanii mai erau încă departe de a stăpîni toate tîrmurile Mediteranei, navele lor fiind inferioare celor feniciene. Or, în anul 260, ei au reușit să construiască, în numai două luni, o flotă de 120 de nave după modelul unui vas punic capturat. Încît epava de la Marsala va permite poate istoricilor să descopere tainele artei constructorilor navali fenicieni.

Navele vikinge au oferit arheologilor, sub raport tehnic, o inovație la care nu se așteptau: bordajul construit „în clinuri”, prin acoperirea unei scînduri de către alta. Dealtfel, contrar a ceea ce s-ar fi putut crede, condițiile naturale de conservare a epavelor sînt mult mai favorabile în Baltica și Marea Nordului decît în Mediterana. Între altele, în fiordul Roskilde din Danemarca cercetătorii au putut studia și un fel de barieră alcătuită din bolovani și membrane de nave, care închidea un canal strîmt. De asemenea resturile unor nave construite în jurul anului 1000, descoperiri care au îmbogățit considerabil cunoștințele referitoare la comerțul maritim și la modul de purtare a războiului în respectiva epocă.



Ora exactă...

Poșta medicului

RĂDULESCU VASILE — Constanța : După semnele descrise pare a fi vorba de un hidrocel cronic (o inflamație cu lichid a membranei seroase care învelește testiculul) a cărui soluție radicală o constituie numai evacuarea lichidului pe cale chirurgicală. Oricum este indicat să consultați un urolog.

Y.N. — Pitești : **Coolesterolul** este o substanță de natură lipoidică care se găsește în sine în diferite concentrații, ce cresc în funcție de vîrstă. Valorile normale ale coolesterolului exprimate în mg la 100 ml de plasmă sanguină sînt : între 120 și 230 mg% pînă la 19 ani ; între 120 și 240 mg% de la 20—29 ani ; între 140 și 270 mg% la 30—39 de ani ; între 150 și 310 mg% la 40—49 de ani ; între 160 și 330 mg% la vîrsta de 50—59 de ani. Prin urmare, coesterolemia dv. este în limite normale și nu vedem motive de îngrijorare ; 2) Printre alimentele bogate în coolesterol și care trebuie deci consumate cu moderație amintim : grăsimile animale (unt, frișcă, untură, slănină), carnea grasă de vită sau porc, creierul, ficat și momițe, gălbenușul de ou. Experimente recente au arătat că și consumul excesiv de dulciuri și alcool favorizează creșterea coolesterolului sanguin. Uleiurile vegetale, bogate în acizi grași nesaturați, în special uleiul din germen de porumb, brinzeturile proaspete, carnea de pasăre și de vită slabă, peștele, legumele și fructele împiedică și chiar scad nivelul coolesterolului sanguin. Medicamentul cel mai eficient pentru scăderea coolesterolului sanguin este în prezent Clofibratul, care are însă dezavantajul de a crește adeseori greutatea corporală. Doza zilnică optimă este de 6—9 capsule/zi, la care se ajunge progresiv în curs de o lună.

MOGA DELIA — Timișoara : 1) Sînt probabil reflexe dureroase neurovegetative care pot fi combătute cu Paracetamol și Bergofen, 2—3 cpr/zi ; 2) Citiți răspunsul dat sub Y.N. — Pitești.

SPERANTA — Brăila : Într-adevăr sechelele unei viroze pulmonare pot avea o durată indefinită, dar în mod cert abuzul de băuturi alcoolice și țigări reprezintă factori anergizanți (care slăbesc rezistența organismului). Printre medicamentele ce pot contribui la tonificarea amintim : Izo-niazida, Naposim, Glutarom, eventual cure alternative de Aslavital și Folcisteină.

PUICA VASILE — Poroșeni, jud. Hunedoara : Aveți o miopie mult prea avansată, care a atins — cum se spune — stadiul de malignitate și care este deci ireversibilă. În ce privește posibilitatea substituirii ochelarilor, problema lentilelor de contact nu este încă pe deplin rezolvată din cauza reacțiilor individuale de intoleranță. O perfecționare promițătoare o constituie lentilele moi din poliglicol de metacrilat, care par să fie bine suportate de majoritatea celor care nu vor să mai fie... „ochelariști“.

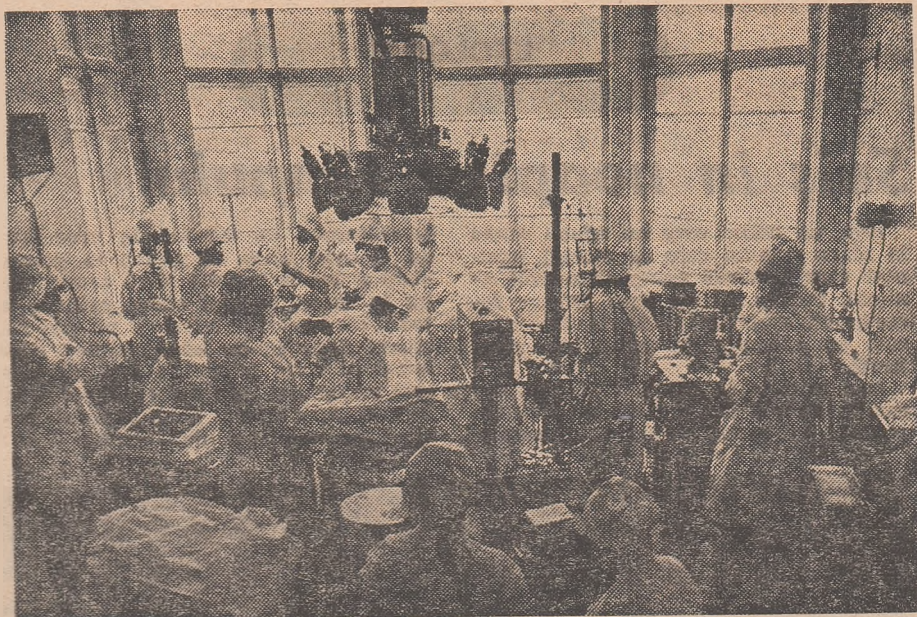
GEORGESCU MIHAIL — București : În afara binecunoscutelor proceduri fizioterapice (raze ultrasonice, ultrasunete, ionizări, galvanizări, împachetări cu nămol sau parafină, solux, curenți dia-dinamici, magnetodiolflux), durerile reumatismelor degenerative își vor găsi în curînd „ac de cojoc“ datorită noului produs Boicilforte, un extract vegetal preparat după prescripțiile doctorului V. Boici din Timișoara, și care — după cum sintem informați — se va găsi în farmacia începînd din primul trimestru al anului 1974.

PACIENT MEDIEȘAN — Drăgășani : Sperăm că ați optat singur pentru soluția chirurgicală, într-adevăr singura posibilă în stadiul în care, conform examenului rectoscopic, se prezintă varicele dv. hemoroidale. În rest, analizele sînt bune, cu excepția unei ușoare anemii, datorată desigur hemoragiilor anorectale.

BORIS CULACHE — Urziceni, jud. Ilfov : Întrebările dv. puțin cam confuz formulate s-ar rezuma în esență la următoarea chestiune tulburătoare : dacă s-ar izbuti modificarea mediului fizic (termic) și chimic organic în care se dezvoltă tumora canceroasă, am putea-o face să dispară ? Noi credem că da, pentru că sintem în stadiul ipotezelor, dar cînd, oare, vom putea dirija după voința noastră natura intimă și atât de „misterioasă“ încă a organismului uman ?

A. BUNEA — Pitești : Analizele dv. arată o viteză de sedimentare și o limfocitoză mult crescute, ceea ce ne-ar îndemna să credem că enterocolita dv. cronică, starea febrilă etc. sînt provocate de colibacii sau bacilul Proteus. Vă sfătuim să solicitați spitalizarea dv. pentru precizare de diagnostic, după care vi se va putea indica și tratamentul adecvat.

DIACONU DOREL — Iași : 1) Vă rugăm să ne trimiteți rezultatele hemoleucogramei, vitezei de sedimentare a hematocritului, electroforezei și testului ASLO pentru a vă putea pune un „telediagnostic“ corect ; 2) Nevii pigmentari (negii) pot fi distruși numai prin electrocoagulare sau prin refrigerare cu clorură de etil (kelen) sub presiune mare. Ar fi utilă de asemenea și o cură preventivă de corticosteroidi, care se vor administra în doze medii (Prednison 30—40 mg/zi, timp de 8-10 zile, și în continuare Superprednol, 1-2 mg/zi), acestea avînd o acțiune anti-inflamatoare și totodată împiedicînd înmulțirea negilor.



Operație pe cord

Foto : V. Ţelik

ARTICOL CERUT DE CITITORI

Inimi „bolnave” sau inimi „nervoase”...

Bolile de inimă și vase sînt astăzi cea mai mare calamitate a lumii civilizate. Statisticile recente publicate de Organizația Mondială a Sănătății arată că bolile cardio-vasculareucid anual mai mulți oameni decît cancerul, accidentele, pneumonia, gripa și diabetul luate la un loc. Dar nu orice „supărare“ în regiunea inimii este egală cu o boală de inimă ! Iată de ce este util să ne cunoaștem mai bine acest organ a cărui funcționare a devenit un simbol al vieții și, mai ales, să fim atenți la punctele lui vulnerabile, nervoase. Asemănată adeseori cu o pompă, inima este de fapt o pungă musculară, mare cît un pumn, ale cărei contracții asigură circulația singelui. Prin această circulație se realizează, pe de o parte, transportul oxigenului și substanțelor nutritive către țesuturile și organele corpului, iar pe de altă parte vehicularea „substanțelor de deșeu“ rezultate din funcționarea organismului, pentru a fi eliminate apoi în special de plămîni și rinichi.

La fiecare bătaie, inima trimite în aortă aproximativ 70 ml de sînge (o treime de pahar) și tot atîta în arterele pulmonare. Efortul pe care trebuie să-l depună în permanență poate fi apreciat după următoarele cifre. În fiecare oră, inima se contractă de 4200 de ori și, prin urmare, pompează circa 300 litri de sînge. În cursul unei zile inima se contractă de 100.000 de ori, într-un an de 36.000.000 de ori ; deci, într-o zi trec prin inimă aproximativ 7000 litri de sînge, într-un an 2.500.000 litri. Într-o viață de om, inima pompează aproximativ 200.000 de tone, ceea ce echivalează cu 400 de cisterne de cale ferată a cîte 50 de tone fiecare !

Travaliul muscular zilnic al inimii — care cîntărește abia 300—400 grame — este suficient pentru a ridica 15 oameni pe acoperișul unei case cu 5 etaje. Pentru aceeași treabă ar fi necesară o pompă mecanică (cu roți dințate) în greutate de 47 kg !

O inimă antrenată își poate dubla sau chiar tripla efortul de la 60—70 bătăi pe minut la 200 ! La neantrenată, inima tinde să satisfacă necesitățile de sînge ale organismului pe o cale mai neeconomică. De aceea, la o activitate de durată și intensitate egale, inima antrenată se contractă mai rar dar mai puternic expulzînd aceeași cantitate de sînge ca și o inimă neantrenată, dar aceasta din urmă realizează același lucru cu un număr mult mai mare de bătăi.

Inima bate mai frecvent sau mai rar, mai tare sau mai slab nu numai în timpul muncii, al mersului sau al alergării. Supărările, durerea, bucuria, o imagine frumoasă sau, dimpotrivă, una respingătoare, mirosurile și sunetele, mîngierea pielii, precum și o înfinitate de alți factori produc reacții specifice ale inimii.

Iată de ce, în cabinetele de consultații se constată că simptomele pe care le descriu pacienții nu corespund, în

general, cu datele obiective medicale, relevate de examenele de laborator făcute bolnavului. Oamenii cu leziuni ale inimii, uneori grave, se plîng prea puțin de inima lor, în timp ce la alții, care acuză palpiții, sufocări etc. nu se descoperă nimic patologic la examenele medicale. E vorba, de fapt, de persoane nervoase, sensibile, neantrenate, cu reacții exagerate — care, după un examen minuțios, trebuie lămurite cu răbdare că nu au nimic la inimă.

Aceste tulburări cardiace, funcționale — cum li se mai spune, în opoziție cu tulburările organice, produse de leziuni ale inimii —, caracteristice oamenilor nervoși erau cunoscute încă din secolul al XVIII-lea, cînd au fost descrise de italianul Albertini. În anul 1836 a apărut prima monografie serioasă a lui Williams despre „inima nervoasă“ sau excitabilă. Astăzi, afecțiunea poartă diverse denumiri — **fahicardie sinusală, nevroză cardiacă, astenie neuro-circulatorie** etc. — și este constatată la o mare parte (pînă la 50% !) din pacienții „care se plîng de inimă“ în fața doctorului.

Dacă medicul stabilește, deci, că e vorba de o „inimă nervoasă“, pacientul trebuie să colaboreze cu el pentru a regulariza ritmul și a elimina tulburările cordului. Este astăzi un fapt stabilit că voința joacă un rol decisiv în astfel de dereglări. Experiențe și studii recente (fără a mai vorbi de „tehnicile“ yoghinilor) arată că fără nici o încordare a musculaturii, ritmul cardiac poate fi accelerat sau încetinit cu 30—60 bătăi pe minut.

Importanța terapeutică a somnului a fost, de asemenea, demonstrată în astfel de cazuri. Prelungirea somnului de noapte pînă la 9—10 ore (eventual asigurarea a 1—2 ore de somn după masa de prînz) constituie una din cele mai eficiente măsuri terapeutice la această categorie de bolnavi. Plimbările scurte, ritmice, exercițiile ușoare



— Scoate, te rog, pulovărul

esculap
esculap esculap
sculap esculap escula
alap esculap esculap esu
esculap esculap esculap
sculap esculap esculap escu
ap esculap esculap esculap e
sculap esculap esculap escula
lap esculap esculap esculap e



de gimnastică, băile călduțe, masajul blind pot fi și ele de un real folos în unele cazuri.

Regimul alimentar nu are o însemnătate deosebită în **nevroza cardiacă**. Cu toate acestea, cînd este vorba de persoane debile, care nu au poftă de mîncare, este indicat un regim variat, bogat în glucide (zaharuri, făinoase), în proteine, în crudități (legume, fructe) — firește dacă nu există alte contra-indicații. Alcoolul este interzis, ca și cafeaua, deoarece măresc starea de excitație nervoasă. Fumatul, în cantități moderate (8—10 țigarete pe zi), poate fi permis, numai dacă pacientul nu poate renunța la el !

Tratamentul medical propriu-zis, în general simplu (sedative, tonice), va fi condus numai de către medic. Tratamente intempestive, făcute la întimplare, (cu stricnină, de pildă, care duce la o excitare și mai accentuată a sistemului nervos) pot face mai mult rău decît bine. Or, în această afecțiune benignă, funcțională este valabil mai mult ca oriunde străvechiul principiu medical : „Primum non nocere“ — „Întîi să nu faci rău“ (prin tratament, desigur).

DISCUȚII

Un virus al diabetului ?

Boală care antrenează un mare număr de complicații : vasculare, renale, cardiace etc. etc., diabetul continuă — cu toate medicamentele utilizate — pînă acum — să fie un flagel al omenirii și să stea în centrul atenției cercetătorilor. Cercetări recente pe șoareci par să acrediteze o nouă teorie asupra patogeniei diabetului, și anume aceea a unei infecții provocate de un virus.

Pînă acum diabetul era considerat o boală ereditară, deci de origine genetică. Dacă se va dovedi că această boală este și la om — ca și la șoareci — provocată de un virus ce poate fi identificat, înseamnă că pînă la urmă acesta ar putea fi neutralizat printr-un vaccin, așa cum se procedează acum în cazul poliomielitei. Firește sintem încă departe de a fi atins acest stadiu. Deocamdată, în această fază experimentală se inoculează șoarecilor virusul numit „encefalomioarthritis“, ale cărui variante infestază în mod obișnuit atît omul cît și diferite specii animale. Acest virus atacă de preferință celulele pancreasului, cele care produc insulina, adică tocmai substanța care lipsește diabeticii — acțiunea acestui virus generînd deci diabetul.

Se pune problema de a ști dacă la om lucrurile se petrec la fel ca la șoareci și dacă virusul respectiv provoacă chiar el diabetul. O altă problemă este de a afla dacă acest virus nu atacă de preferință numai unele tipuri umane, așa cum s-a constatat cu anumite rase de șoareci. De asemenea nu trebuie omisă posibilitatea transmiterii prin descendență, ceea ce ar explica caracterul ereditar pe care îl capătă adeseori această boală. În fond, natura ne-a arătat de atîtea ori că ceea ce lovește pe un animal, poate lovi uneori și omul. În sprijinul a ceea ce este deocamdată o ipoteză, în sensul originii virotice a diabetului, par a veni observații recente, anume că din 72 de copii diabetici soitalizați într-un spital de pediatrie 33 au suferit o infecție virală, care n-a fost încă identificată.



Ultimele zile frumoase ale toamnei

PENTRU ORICE
EVENTUALITATE

Sesame, închide-te!

În ultimii ani, criminalitatea și delinvența au evoluat pe o curbă îngrijorător de ascendentă în Statele Unite. În consecință, mijloacele de protecție a vieții și avutului au intrat în rindul produselor de primă necesitate și de maximă solicitare. Nefasta ingeniozitate a răufăcătorilor îi obligă pe cetățenii pașnici să-și organizeze defensivă recurgând la mecanisme și procedee tehnice din ce în ce mai sensibile și mai complexe.

În linia întâia a sistemului de apărare se află desigur și acum un vechi și încercat veteran al campaniilor anti-tihărești: ușa. Dar ușa americanului de acum nu mai poate fi doar clasică tablă de lemn cu clantă, broască și cheie. De multă publicitate se bucură un model care imită obloanele magazinelor, cu deosebirea că e format dintr-o placă masivă de oțel, care culisează pe linie verticală. Încuierea și descuierea se face, conform sistemului existent la anumite seifuri, prin manevrarea a trei cadrane dotate cu cifre, pentru a obține numărul-cheie, ca să zicem așa. Acesta poate fi schimbat oricât de frecvent, cu condiția ca toți membrii familiei să fie dotați cu o memorie matematică destul de elastică.

Un alt tip de ușă se mulțumește să se dispenseze de broască, așa cum o știm noi, înlocuind-o cu o mică scobitură. O bară magnetică având exact dimensiunea și forma scobiturii declanșează, prin aplicare, mecanismul de deschidere. Gradul de magnetizare variază de la „broască” la „broască”. În proporții infinitesimale dar suficiente pentru a împiedica deschiderea unei uși cu bara alta. Fabrica afirmă că n-a produs și nu va produce vreodată două seturi identice, ba chiar că e singura în măsură să furnizeze bare suplimentare, orice imitație fiind imposibilă.

Și mai originale, poate, sînt utilajele care țin de așa-numitul „timp 2”, adică cel care urmează după ce pragul casei a fost trecut. Grație unui ochi electronic, deschiderea ușii declanșează un mecanism automat care, dacă nu e conectat cu ajutorul unei a doua chei în următoarele 15 secunde, pune în funcțiune o sirenă de alarmă, în stare să trezească un întreg cartier din cel mai adînc somn. Automatul poate fi amplasat în orice punct al casei și mutat, după dorință, dintr-un loc într-altul. Evident, procedeul nu este conceput pentru cei uituci sau distrați care, din momentul instalării instalației, ar trebui să se teamă nu atît de lăcomia spărgătorilor, cît de ura vecinilor.

Mai la îndemîna lor este un sistem din categoria „timpului 3”: ușile și ferestrele apartamentului sînt prevăzute cu camere fotografice perfect camuflate în unghiurile cele mai favorabile. Imaginea tuturor celor ce folosesc aceste căi de acces, fie în mod legal, fie prin efracție, este fixată în cele mai mici amănunte și nuanțe pe o peliculă color extrem de sensibilă. E adevărat că, în felul acesta, furtul se poate desfășura nestingherit. În schimb identificarea hoțului e mult mai rapidă. Și, în orice caz, beneficiarul se alege cu un permanent flux de fotografii pentru albulum de familie.

O OTRAVĂ MISTERIOASĂ

Secretul indienilor yagua

Una dintre legendele aduse de conchistadorii spanioli în Europa despre păsările și animalele, plantele și fructele Americii vorbea despre curara, o misterioasă otravă cu efect imediat. În 1516, Pedro de Martir d'Anguiera, prieten cu Columb și Vespucci, scria către Giovanni Medici: „Indienii își otrăvesc săgețile cu un suc de plante care aduce moartea”.

Multă vreme, curara a rămas un enigmatic purtător al morții. Abia la sfîrșitul secolului XVIII și începutul secolului XIX s-au putut afla date mai exacte despre fulgerătoarea otravă.

S-a aflat astfel că ea este pregătită îndeosebi de femeile bătrîne. Care mărunțesc cu grijă mlădițele și rădăcinile unor liane tinere — din genurile Strychnos și Chondrodendron — obținînd o masă densă, cu aspect rășinos, neagră, amară, asemănătoare cu smoala.

În 1864, celebrul fiziolog francez Claude Bernard (1813—1878) a izbutit să explice mecanismul de acțiune al puternicei otrăvi vegetale care declanșează paralizia organelor respiratorii, căci curara blochează transmiterea impulsurilor venite de la nervul motor spre

mușchi, fără să-i atingă însă, după cum evită și sistemul nervos central și cardiovascular. Mușchii capului, gîtului și extremităților refuză să se mai supună comenzilor victimei.

La cele două componente fundamentale, triburile indiene mai adaugă însă și diverse ierburi locale. În legătură cu această împrejurare circulă o poveste interesantă.

Știind că triburile de indieni peruani yagua posedă o otravă specială cu efect imediat, savantul american Kurt Severin a hotărît să descopere secretul preparării ei. Cu multă greutate, a ajuns pe malul unui afluent al Amazonului unde trăiau indienii yagua și, în schimbul unor daruri de preț, a izbutit să le cîștige încrederea.

După cîteva luni de conviețuire, indienii au organizat o mare vînătoare, la care l-au pofțit și pe Severin. Cu cîteva zile înainte de începerea vînătorii, șeful tribului s-a retras undeva singur pentru a se ocupa de prepararea otrăvii; el a amestecat curara, obținută prin troc de la niște triburi vecine prietene, cu o iarbă locală, cunoscută numai de el.

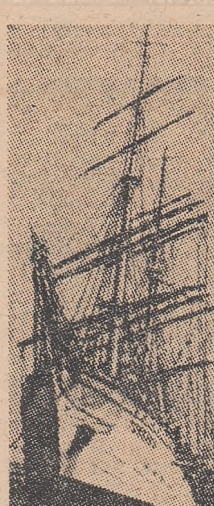
În zori, înainte vînătorii, șeful tribului a împărțit personal săgețile otrăvite, dîndu-i cîteva și lui Severin. După vînătoare, căreia i-au căzut victimă o femelă de jaguar cu puii ei, Severin a izbutit să ascundă două săgeți. Apoi s-a grăbit să ajungă la Bogota, unde în cel mai bun laborator al orașului... îl aștepta o totală deziluzie: săgețile erau unse cu miere sălbatică diluată în sucul arborelui zapote (Achras sapota), combinație care nu putea ucide nici măcar o muscă. Deci indienii îl înșelaseră...

Astăzi, specialiștii care studiază mecanismul de acțiune al curarei, au creat substanțe cu proprietăți asemănătoare, foarte răspîndite în medicină.

TRADIȚII

La ora 16 fix...

Prima navă-școală cu pinze care purta numele de „Tovarișci” și-a început cariera în 1924 cu o călătorie în Anglia. Apoi a făcut croaziere în America de Sud. La bordul ei și-au făcut practica cîteva generații de elevi ai școlilor de marină sovietice. Pentru mulți din ei drumul spre cabina de comandă a început pe punțile și catargele lui „Tovarișci”. Dar în 1943 nava a fost scufundată la Jdanov, în Marea de Azov.



Tradiția ei a fost preluată după război de un nou velier cu trei catarge, care a căpătat același nume. Biografia actualului „Tovarișci” începe în 1957: furtună la Capul

Bunei Speranțe, vînturi violente în Oceanul Indian și ploi torențiale în mijlocul Atlanticului. Dar oriunde s-ar afla nava, echipajul respectă un obicei original: la ora 16 fix se aude comanda: „Atenție! Aruncați peste bord sticla cu mesaje!” Sticla cuprinde de fapt o reproducere a navei și următorul text în limbile rusă, engleză și germană:

„Către toți cei care iubesc viața și care cred în oameni, în rațiunea și în bunăvoința lor! Nava noastră cu pinze albe și cu steagul roșu al patriei lui Octombrie aduce popoarelor lumii mîndrul cuvînt tovarăș. Apelăm la tine, oriunde ai fi: în epoca noastră, măreață, cînd omul cucerește Cosmosul și răzbate tot mai adînc în diverse domenii ale cunoașterii, trebuie să spuie minciunii și forței, răului, barbariei și exploatarei omului de către om. Fie ca mările și oceanele să nu despărț, ci să unească popoarele noastre! Oferim prietenia noastră tuturor celor care ne citesc scrisoarea”.

La Herson a fost sărbătorită recent, conform unei vechi tradiții, încheierea celei de a 20-a curse a navei. Călătoria jubiliară cu elevi ai Școlii de marină din Herson a început din locul unde se scufundase primul „Tovarișci” și a continuat pe ruta: Odessa, Genova, Casablanca, Insulele Canare și retur. În 20 de călătorii nava-școală a străbătut 152.815 mile marine în trei oceane și 16 mări.

... varia v...
... varia varia v...
... varia varia varia v...
... varia varia varia varia v...
... varia varia varia varia var...
... varia varia varia varia v...
... varia varia varia varia varia v...
... varia varia varia varia varia v...



RETROSPECTIVE

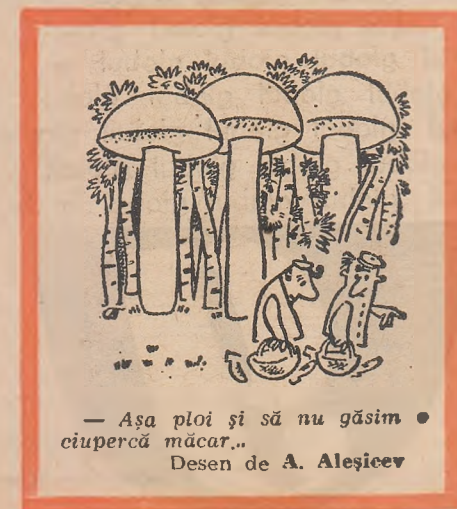
Istoria unui festival

Festivalurile sînt la modă în toată lumea, dar nu începe îndoială că unul dintre cele mai frecventate și mai apreciate este cel de la Stratford-on-Avon, din Anglia. Ideea înființării la Stratford a unui teatru în memoria marelui Shakespeare a avut-o Charles Edward Flower, proprietarul unei... braserii locale. El a oferit un teren pe malul Avonului și un oarecare capital și, sprijinit de cîteva prieteni entuziaști, a încercat să-și realizeze visul.

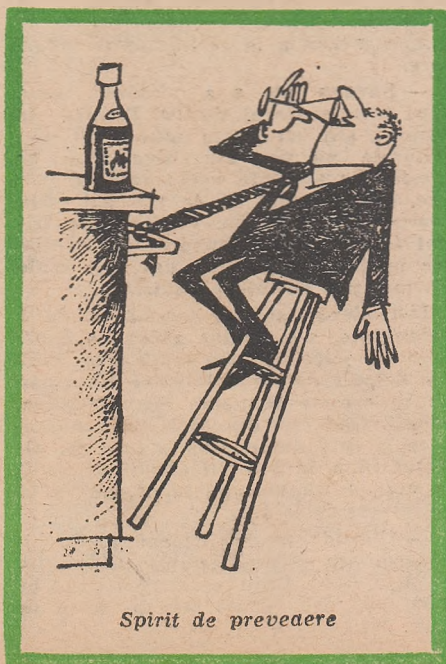
La început, ideea de a realiza un astfel de proiect în afara Londrei a părut ridicolă presei. Ea taxa ambiția de a face dintr-un mic teatru de provincie un loc de glorie al națiunii engleze drept o vanitate locală. Dar îndărătnicia grupului Flower a biruit toate dificultățile și teatrul și-a deschis porțile la 23 aprilie 1879, ziua de naștere a lui Shakespeare, cu piesa „Mult zgomot pentru nimic”.

Pînă în 1886, cînd conducerea artistică a teatrului din Stratford a fost preluată de Sir Frank Benson, spectacolele erau date de trupe ambulante. De atunci însă și pînă la moartea lui, în 1919, toți marii interpreți shakespearieni englezi s-au format la școala lui. În 1926, cu numai cîteva săptămîni înaintea deschiderii festivalului s-a întîmplat un mare dezastru, un incendiu a mistuit sala teatrului. Așa se face că timp de șase ani fideliul lui Shakespeare au trebuit să se mulțumească cu o modestă sală de cinema. Iar o parte a opiniei publice britanice a început să vehiculeze ideea construirii unui nou „Memorial Theater” la Londra. Stratford s-a ținut însă tare și a izbutit din nou să strîngă fondurile necesare reconstruirii teatrului său.

Cînd în 1932 teatrul și-a deschis iar porțile, pentru stratfordieni și nu numai pentru ei a fost o adevărată zi de sărbătoare. Clădirea, realizată din cărămidă aparentă într-un cadru de verdeață pe malurile Avonului, era o reușită arhitectonică. După un timp, aflutul miilor și miilor de spectatori a început însă să devină o problemă spinosă. Soluția a fost găsită prin dublarea trupei, care joacă alternativ la Stratford și la Londra. Încît acum s-ar putea spune, fără a greși, — din acest punct de vedere — că metropola engleză a devenit un „Stratford-on-Avon — at — London”!



— Așa ploi și să nu găsim
ciupercă măcar...
Desen de A. Aleșicev



Spirit de preveacere

HUNEDOARA SAU VIRTUȚILE OȚELULUI

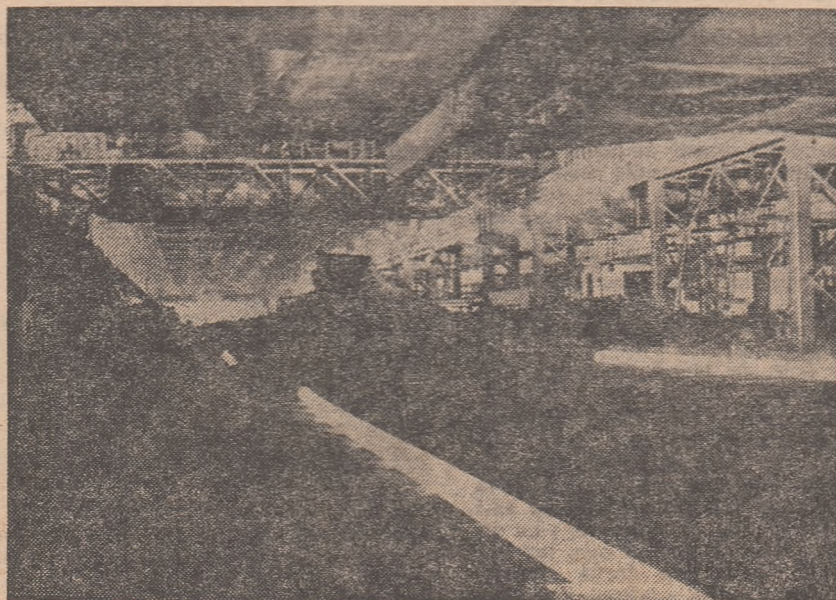
Nici o economie modernă nu poate fi concepută fără oțel.

Industria de automobile, vagoanele și instalațiile chimice, mașinile-unelte și construcțiile, încorporează în ele metalul produs în cetățile oțelului. Una dintre aceste cetăți este Hunedoara.

Aproape cu 90 de ani în urmă, în 1884, la Hunedoara a fost dat în funcțiune primul furnal, marcând intrarea orașului în circuitul industrial și începuturile combinatului de astăzi — care înseamnă nu mai puțin de 50% din producția de fontă și de oțel a țării, respectiv aproape 3,5 milioane tone de oțel pe an și o vastă paletă de laminate finite.

Mii și mil de oameni concurează la desfășurarea armonioasă a numeroase procese tehnologice pen-

fier vechi, feroaliaje etc. sînt plămădite cu măiestrie și pasiune în cele mai diferite produse siderurgice: lingouri de oțel, blu-



muri, țagle, profile de diferite dimensiuni, benzi, sîrme, oțel beton.

Oțelurile Hunedoarei

Franta, R. F. Germania, U.R.S.S., Suedia.

Datorită agregatelor moderne cu care este înzestrat, Combinatul Siderur-

cocului, exigențele industriei moderne pot fi satisfăcute prompt și cu o eficiență ridicată.

Calitatea produselor este asigurată nu numai de tradiția și experiența muncitorilor de aici, ci și de aparatura modernă de măsură și control, printre care spectrometrele tip cuantovac cu înregistrare directă, instalații pentru determinarea gazelor în oțeluri cu finalizare cromatografică, instalații de control nedestructiv, linii de ajustare moderne. Modern înseamnă aici nu numai varietatea și fiabilitatea produselor, ci și optimizarea proceselor de producție — utilizarea tehnicii de calcul, mecanizarea operațiilor de transport și manipulare etc.

Intrată în istorie încă de la primele vetre de prelucrare a fierului, veche dar mereu tinără, siderurgia

gic Hunedoara poate acoperi o largă gamă de cereri sortimentale și calitative ale clienților săi.



tru a da țării oțelul — piinea întregii industrii.

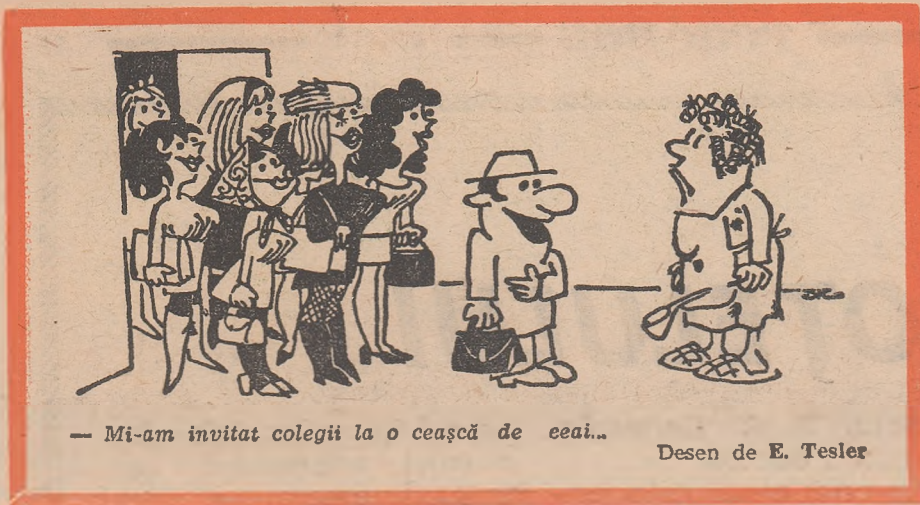
O gamă diversă și varietate de materii prime, — minereuri, cocs, cărbune,

sînt cunoscute și apreciate în peste 30 de țări ale lumii, din care unele cu îndelungate tradiții în producția de oțel ca: Austria,



De la oțelurile de uz general, pînă la cele pentru arcuri și rulmenți, de la benzi în rulouri pînă la sîrma laminată, derivate ale

hunedoreană reprezintă nu numai prezentul industriei românești, ci și prefigurarea succeselor ei viitoare.



— Mi-am invitat colegii la o ceașcă de ceai...

Desen de E. Tesler

Ultima fărîmă din Atlantida

Ieri am primit un telefon de la soția unui bun amic care m-a invitat la onomastica lui.

— Evident, poți să-i iei ee cadou vrei, a ținut să mă prevină dînsa, dar să știți că de la o vreme Felix colecționează antichități, tot felul de ciudățenii și rarități, încît nu te-ai sfătui să dai bani pe vreun serviciu de masă sau un vas de cristal.

— Dar de porțelan? am întrebat-o eu sfios.

— Nu, categoric nu! Mai bine adu-ți o coajă de copac care are vreo anomalie ori poate un diamant nelucrat sau, știu eu, poate găsești vreo tibie?

— Tibie? am repetat eu mecanic.

— O! Sigur că da! Numai să fie de animal preistoric.

Am oftat, dar i-am promis:

— Bine, am să încerc să găsesc un obiect antic sau, în cel mai rău caz, o tibie.

Am trecut totuși și pe la un magazin de „Cadouri”. Cînd am văzut sumedenia de obiecte care mai de care mai mișgălos lucrute, lăcuite, argintate, aurite etc. m-am înfiorat și am fugit acasă.

În seara petrecerii eram disperat! Încă nu găsisem un cadou potrivit pentru prietenul meu.

La un moment dat, în încăperea a dat buzna băiatul meu, un puști de cinci anișori. Într-o mină ținea o fișie de blană din cojocelel pe care-l rupsesse cine știe unde, iar în cealaltă o bucată de asfalt, cu care ținea mortîș să se culce în pat.

Grație talentului meu pedagogic și cu puțină viclenie, am obținut de la el amîndouă obiectele, pe care le-am ascuns în buzunar.

La amicul meu am ajuns ultimul. Aș fi dorit să mă așez undeva, într-un colț, fără să atrag atenția. Dar gazda m-a luat de braț și m-a prezentat invitaților adunați în jurul mesei. Oaspeții m-au ținut eu privirile, așteptînd parcă de la mine ceva. Am înțeles că eram pierdut. M-am scotocit prin buzunar și, cum n-aveam altceva, am scos bucata de asfalt și am pus-o pe masă.

În odaie s-a lăsat o tăcere grea. Simțeam că cel mai bun lucru pe care l-aș fi putut face ar fi fost să mă duc să-mi caut paltonul.

Dar deodată Felix s-a aruncat asupra bucății de asfalt și... în loc să mi-o zvîrle în eap, a exclamat cu o voce gutuită de emoție:

— Dumnezeule, lavă proaspătă! Din ce vulcan? A început cumva să erupă Popocatepetl?

— Nu.

— Ei, nu mă mai chinu! atîta! m-a implorat Felix, mirosind bucata de asfalt și încercînd-o eu dințil. Te rog, au mă mai chinu! Spune, nu-i vreo mumie?

— Nu. Nicî de data asta n-a! ghicit.

— Bătrîne, vrei să fac un infarct? Spune-mi, e de pe planeta noastră sau...?

Mă simțeam grozav de prost.

— E de pe Pămînt și închipuie-ți că e vorba de un asfalt obișnuit, l-am informat eu.

— Cîte milenii are? m-a întrebat Felix cu glasul tremurînd.

— Cînd a dispărut Atlantida? Acum 25 de mii de ani! am răspuns tot eu, pe un ton teatral. Ei bine, ții în mină ultima fărîmă din acest continent pierdut...

— Cum? Și e a mea? Numai a mea?

— Da, l-am incredințat eu, sperînd eă, în sfîrșit, o să înțeleagă în curînd aș să fii asaltat de o lume întreagă. Toate muzeele au să te roage să le vinzi marea descoperire sau măcar să le-o „închiriezi” pe o bucată de vreme. O să fie o adevărată revoluție în lumea arheologilor geologilor...

Invitații mă priveau eu pizmă, iar unul dintre ei, candidat în științe, care

dăruise sărbătoritului o cutie de bomboane, mi-a spus:

— Nu credeți că știrea e mult prea senzațională?

— Senzațională? am întrebat eu, prefăcîndu-mă grozav de mirat de constatarea lui. Poftim atunci ceva nesenzațional, am mai spus și am scos din alt buzunar fișia de blană pe care am fluturat-o în aer.

— Ah, prin ce emoții mă faci să trec! a exclamat Felix cu glasul sugrumat.

Iar eu am zvîrlit blana pe masă și le-am spus:

— O fișie de blană de zebra fără dungii. Cealaltă bucată e la mine acasă.

— Și totuși o să facă vilvă, și-a menținut părerea candidatul.

Dar eu nici nu-l mai auzeam; gîndul meu era departe. Mă gîndeam eă la anul, de ziua lui Felix aș putea să-i aduc ceva și mai extraordinar; cu cîteva zile în urmă, puștiul meu îmi povestise eă în fundul curții noastre, acolo unde nu mai e asfaltată, sub gard, există ceva foarte strălucitor și care de trei săptămîni nu ruginise deloc. Poate eă era ceva de acolo? Adieă din vreo altă planetă!...

Evgheeni Șatko

Ah, arta!...

„Da! E adevărat, succesul e ca fumul! Dar fără foc nu iese fum, medita Zuevski, un tînăr jongler amator, observînd călătorii din troleibuz care-l priveau pe furis. În privirile lor citeșcă sînt foarte cunoscut și eă numerele mele de jonglerie sînt interesante. Altfel cum s-ar explica eă m-au recunoscut așă de repede? Interessant, unde m-or fi văzut cele două fete care se tot uită la mine? La concursul raional al artiștilor amatori sau la cercul artistic de la Casa de cultură?”

Cele două blondine din fața lui Zuevski se întoarseră și-l priviră din nou pe tînărul jongler. Acesta le zîmbi și le salută respectuos. Atunci fetele se făcură roșii ca focul la fața și chicotiră.

„Da, e plăcut să fii popular, își spunea Zuevski. Și mai ales să fii prețuit și admirat!”

La dreapta lui, un bătrînel, așezat comod pe banchetă, era cufundat în lectura unui ziar. La un moment dat își ridică privirea și o întîlni pe aceea a lui Zuevski. Se îngîndură, dar după o elipă șhipul i se lumină de un zîmbet.

„Probabil eă și-a amintit unde m-a văzut, își spuse iar jonglerul. Cînd o să



— Ura! L-am făcut mat pe vecinul nostru!

Desen de A. Aleșicev

ajungă acasă o să povestească cu cine s-a întîlnit în troleibuz...”

Zuevski se răsuci și, pe altă banchetă, zări un puști care se uita fix la el, cu adorație, iar de emoție rămăsese cu gura căscată.

„Visează cum să devină și el jongler, își zise artistul. Prostuț! Crede eă a fi artist înseamnă numai să culegi aplauze; de unde să știe de cîtă muncă e nevoie, de site ore de antrenament. Și eă, mai presus de orice, e nevoie de talent!”

În cele din urmă puștiul se ridică de pe scaun și se îndreptă șovăielnic eătre Zuevski.

„Probabil eă vrea un autograf. Da, viața noastră nu-i de invidiat, își zise Zuevski cu o mîndrie cochetă, scoțînd repede stiloul. Dar să vezi eă au să-mi ceară și ceialți cite un autograf și, bineînțeles, n-am să-i pot refuza. Altfel au să spună eă-s infumurat...”

— Nene, îi șopti puștiul, privindul speriat. Ați uitat să vă scoateți șorțul de bucătărie...

Zuevski înlemni. Rămăsese cu șorțul de bucătărie al soției, pe care-l îmbrăcase eînd spălase vasele.

„De aici venea succesul meu, își dădu el seama trist și în același timp ironic; și eu credeam eă le place arta și eă prețuiesc artiștii autentici!”

Cobori la prima stație și, vîrînd șorțul sub braț, plecă pe jos la repetiție...

Nikolai Elin
Vladimir Kașev

De ce se întîmplă așă?

— Sînt un tip interesant, frumos, echilibrat. Pot să confirme asta V. S. Entina (str. Krivosolenaiă, 22, B, ap. 60), K. S. Iniutina (str. Novokasmanaiă, 9, ap. 98), A. P. Gluhov (str. Paralonova, 35, ap. 4). Plăcut în conversație: se pot cere relații la I. B. Kozurina (str. Naturaliștilor, 14, ap. 18). Inteligent, cult: K.H. Vezdulina (str. Kihanovska, 25, ap. 168, între orele 16 — 22).

Cu alte cuvinte am tot ce place femeilor. Și totuși, pînă astăzi (14 VIII a.c.) n-am găsit ființa potrivită să mă însor. Mai bine zis ființa ar fi ele, dar nu vor să meargă la ofițerul stării civile, întrucît nu sînt nici o atracție („încîlnație irezistibilă spre cineva”, „Dicționarul explicativ al limbii ruse”, vol. I, p. 311) pentru mine. Am un salariu frumuse, nu sînt prost și îmi place muzica (poate depune mărturie Logunova O. L., vînzătoare la magazinul „Rîndunica”, et. II, raionul de discurs), citeș mult (se poate verifica la biblioteca de pe strada Primăverii 35, bibliotecară K. T. Koșman).

Dar toate sînt în zadar. Să luăm, de pildă, nu mai departe decît ziua de alaltăieri. Vremea era frumoasă, fără averse locale (consultați buletinul meteorologic din „Pravda” nr. 178).

Am sunat-o la telefonul 45—33 pe o cunoștință de-a mea, Milocika Davidiuk (str. Malanovskaia, 32, ap. 67) și am invitat-o să-și petreacă seara cu mine. A acceptat. M-am oprit la o florărie, i-am cumpărat un buchet de garoafe roz, contra 1 rublă și 30 de copeici (adresa magazinului: str. Moria-kov, 12), ne-am plîmbat pe bulevard și i-am propus să luăm masa la restaurantul „Astoria” (str. Moriakov, 22). Fiind de felul meu galant, am comandat bifteu (1 rublă, 60 de copeici), ește un pahar de vin sec (1 rublă, 40 de copeici), două ești de cafea cu fursecuri (în total 1 rublă, 30 de copeici). Am mîncat bine amîndoi, iar eu am comandat orchestrei cîntecul meu preferat: „Cum e în curte la noi”, (pentru care i-am dat șeful de orchestră 2 rubele Numele lui — Tete-ovski). După care i-am propus Milocikăi să mergem la mine, să vadă unde stau și să vizioneze la televizor emisiunea „Din viața animalelor”. La care Milocika a răspuns categoric: „Nu, te rog eondu-mă acasă”. Așă încît am luat un taxi (TM 33 — 25, șofer tov. Holin A.G.) și am eonduș-o acasă (contra sumei de 1 rublă, 26 copeici). După care ne-am despărțit, iar eu am plecat acasă pe jos, meditănd la viața mea fără sens. De ce n-o fi avînd nici un strop de noroo? Și eînd te gîndești eă unei nulități ca Moniakov A. S., din secția noastră, îi zîmbeso măl toate femeile pe stradă, se duce eu ele la filme, face plîmbări în afara orașului, ba le invită și acasă!... Informații la Zelencev N.N. (Pescenaia 45, ap. 4) și Virgulidze M. C. (Liubova, 15 ap. 16). Și e a patra oară însurat (cu J. P.

• umor •
• umor umor •
• umor umor umor •
• umor umor umor umor •
• umor umor umor umor •
• umor umor umor umor •
• umor umor umor umor •
• umor umor umor umor •



Koplovaia, O. F. Homova, A. A. Tiper-gliuk și E. P. Bobina — pe numele de fată Napehina). Pe cînd eu n-am un dram de noroo, eu toate calitățile mele... De ce? De ce unul are de toa-te, iar altul nimic?

Cu respect, Kobcin D. V. (str. M. kuevskaia, 32, ap. 19, tel. 44 — 57).

Vi. Poleakov



Trecerea pragului

Pe scurt

— Aș vrea să cumpăr unul din pagagalii aștia.

— Trebuie să-i luați neapărat pe amîndoi: unul vorbește și celălalt traduce.

— E cald vinul, tovarășe ospătar.

— Nu se poate, răspunde prompt chelnerul, adineaori am turnat în el o găleată de apă rece...

— La urcarea în troleibuz doi pasageri, foarte amabili, și-au dat mereu întîfiate...

— Și, pînă la urmă, cine a urcat primul?

— Nu asta-i important. Important e eă al treilea nu s-a urcat.

— Am fost mușcat de ciinele dv. Cer despăgubiri.

— Sigur că da. Îi leg imediat și vă rog chiar să-l mușcați.

— După operația de apendicită am slăbit aproape 15 kg...

— Ce vorbești? Niciodată nu mi-aș fi putut închipui eă apendicele e așă de greu.